Leto LXXV., št. 250 Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, sobota 31. oktobra 1942-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir, za inozemstvo 15.20 lir

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Tentativi di sbarco presso Marsa Matruh stroncati

Forti attacchi nemici sul fronte egiziano validamente contenuti — 39 carri armati distrutti

Il Comando Supremo delle Forze Armate comunica in data di 30 ottobre il seguente bollettino n. 887:

Il nemico ha ancora attaccato con grandi forze blindate le nostre posizioni sul fronte egiziano senza conseguire alcun risultato. Qualche iniziale infiltrazione è stata prontamente arginata e eliminata dalle valorose truppe dell'Asse che hanno distrutto, in dura lotta, 39 carri armati. Di questi tredici ad opera di un battaglione germanico particolarmente distintisi.

L'aviazione dell'Asse ha agito a più riprese sullo schieramento avversario bombardando e mitragliando gruppi di mezzi ed ammassamenti di truppe.

In combattimento i cacciatori tedeschi abbattevano tre velivoli.

Un duplice tentativo di sbarco nella zona di Marsa Matruh è stato stroncato con notevoli perdite per l'avversario dall'immediato intervento della difesa e di reparti aerei.

Poskusi izkrcanja pri Marsa Matruhu izjalovljeni

Hudi sovražni napadi na egiptskem bojišču hrabro zadržani — 39 tankov uničenih

Glavni stan Oboroženih sil je objavil 30. oktobra naslednje 887. vojno poročilo:

Na egiptski fronti je sovražnik zopet napadel z velikimi oklopnimi silami brez vzakega uspeha naše postojanke. Posamezne začetne prodore so vrle čete osi takoj omejile in onemogočile ter so v trdi borbi uničile 39 oklopnih voz. Pri tem gre za uničenje 13 voz zasluga nekemu nemškemu bataljonu, ki se je posebno odlikoval.

Letalstvo Osi je izvršilo več poletov nad nasprotnikova zbirališča ter je bombardiralo in obstreljevalo s strojnicami skupine vojnih sredstev in zbiranja čet.

V spopadih v zraku so nemški lovci sestrelili tri letala.

Dvojni poskus za izkrcanje na področju Marsa Matruha je bil zatrt z znatnimi izgubami za sovražnika s takojšnjo akcijo obrambe in letalskih oddelkov.

Dnevno povelje junaškim četam ob Donu

S fronte ob Donu, 30. okt. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Ob pričetku leta XIX. se nahaja Italija, kakor včeraj in kakor vedno, postrojena s svojimi najboljšimi energijami za triumf pravične stvari za gotovo zmago mladih narodov proti bogati, stari in zastareli plutokraciji. Vojaki in borci, združeni v trden granitni blok ob obrežju Dona, zavedajoči se visoke naloge, ki jim je bila poverjena, zastavljajo pot sovražniku ter so pripravljeni doseči vedno nove zmage v revoluciji, ki ji je usojeno osvoboditi svet.

Poveljnik italijanske armade v Rusiji je izdal poveljstvom in četam naslednje dnevno povelje: »28. oktober, ki govori srcu in duši Italijana, je letos še posebnega pomena ker gre za dvajsetletnico in ker je ves narod usmerjen z vsemi napori na zmago. Za nas na ruski zemlji je pomen še bolj poudarjen zaradi sovražnika, ki mu stojimo nasproti, in zaradi naloge, ki nam je postavljena. Mi odgovarjamo, potrjujoč bolj odločno kot kdaj obljubo, da bomo vredni mesta in ure. General-poveljnik armade Italo Gariboldi.«

Nemški listi o povišanju Princa Piemontskega

Berlin, 30. okt. Listi objavljajo s posebnim poudarkom poročilo o napredovanju Pijemontskega princa v maršala Italije. Na kratko omenjajo njegovo vojaško kariero ter njegovo udejstvovanje kot poveljnika zapadne armadne skupine v operacijah proti Franciji, in kot inspektorja pehote.

Svečan sprejem podmornice „Barbarigo“

Z nekega atlantskega oporišča, 30. okt. s. Podmornica »Barbarigo«, ki je pod poveljništvom Enza Grossija dne 6. oktobra potopila ob Zapadni Afriki drugo veliko ameriško oklopnico tipa »Missisipi«, se je danes vrnila v svoje oporišče.

Z nekega atlantskega oporišča, 31. okt. s. Podmornica »Barbarigo« je bila ob povratku v svoje oporišče veličastno sprejeta od vojaških in civilnih oblasti in ljudstva. Na pomolu so junaško posadko pričakali veleposlanik Italije v Parizu Buti, veleposlanik Italije v Berlinu Alfieri, vrhovni poveljnik podmorniških italijanskih atlantskih oporišč admiral Bolachini, skupno z vrhovnim poveljnikom nemških podmorniških sil admiralom Dönitem. Ob pristanku je zaigrala vojaška godba italijansko in nemško himno ob vihranju zastav in navdušeni izmenjavi pozdravov. Po toplih pozdravih zastopnikov oblasti je s preprosto resnobno svečanostjo admiral Dönitz izročil poveljniku Grossiju v Hitlerjevem imenu odlikovanje viteza Železnega križa.

15 ladij s 100.925 tonami potopljenih

Nova velika zmaga na Atlantiku — Dragocen sovražni tovor uničen

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 30. okt. s. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja naslednje izredno poročilo: **Skupina nemških podmornic je v Severnem Atlantiku napadla ob zelo slabem vremenu sovražni konvoj, ki je popolnoma natovorjen plul proti Angliji, ter je potopila v žilavih ponavljajočih se napadih, izvedenih podnevi in ponoči, ne meneč se za močno obrambo spremstva, 9 parnikov s skupno 68.500 ton. Druge ladje so bile poškodovane s tremi torpedi. Razen tega so naše podmornice potopile na oskrbovalni poti med Anglijo in Ameriko še 6 parnikov s skupno 32.425 tonami. Sovražno oskrbovalno brodovje je zopet izgubilo 15 parnikov s 100.925 tonami.**

Nadaljnje operacije proti sovražnemu konvoju še trajajo.

*

Berlin, 31. okt. s. Iz vrhovnega poveljništva nemških oboroženih sil se doznava, da se nahaja med 15 potopljenimi ladjami, kakor je poročalo današnje izredno poročilo, tudi en velik parnik z dvema dimnikoma in 12.000 ton tonaže, ki je eksplodiral še po zadetku s torpedom. Po nadaljnjih eksplozijah se je parnik potopil. Prevažal je vojne potrebščine.

Neka druga nemška podmornica je potopila parnik »Westkedar«, natovorjen z manganom, ki je plul iz Takoradia, pristanišča ob afriški Zlati obali proti New Yorku. Ladja je bila potopljena pred ameriško obalo. Izpodrivala je 5.620 ton in se je potopila v nekaj minutah.

Parnik »Prim Rosehill« je imel dragocen tovor in je plul iz Anglije proti Freetownu, ki je angleško strateško oporišče ob zapadni afriški obali. Parnik je prevažal letala, ki so bila namenjena za fronto v Severni Afriki. Ladja, ki je imela 7.600 ton se je po prvih torpednih zadetkih močno nagnila. Pri nadaljnjem napadu se je prednji del ladje dvignil nad vodo in kmalu nato se je ladja potopila. Na morski površini so ostale samo razbitine in del tovora, ki ga je parnik imel na krovu.

Vsi sovjetski protinapadi odbiti

Čiščenje v zadnjih bojih zavzetega ozemlja v Stalingradu — Na Kaspiškem morju potopljenih 9 sovražnih ladij — Novi italijanski uspehi ob Donu

Berlin, 30. okt. **Kakor javlja današnje vojno poročilo vrhovnega poveljništva nemške vojske, so bili odbiti napadi sovjetskih čet na cestah, ki vodijo severno in južno proti Tuapseju. Pri Tereku so bili onemogočeni sovražnikovi poskusi, da bi se prebili proti vzhodu.**

V Stalingradu se nadaljujejo napadi proti sovjetskim obrambnim gnezdom in se čisti ozemlje, ki je bilo zavzeto v zadnjih bojih. Letalstvo in topništvo je uspešno bombardiralo in obstreljevalo sovražnikove topniške postojanke in zbirališča onstran Volge. Južno od mesta so se zrušili sovjetski razbremenilni napadi že pred našimi črtami.

Med letalskimi napadi je bilo na Kaspiškem morju potopljenih 9 sovražnikovih prevoznih ladij, med njimi 7 petrolejskih ladij.

Ob Donu so rumunske čete razbile sovražnikove napade, ki so se zrušili v močnem topniškem boju. Italijanske čete so preprečile več sovražnikovih poskusov, da bi prekoračil reko. Na področju pri Ostakovu so bojna letala bombardirala in obstreljevala sovražnikove čete na pohodu, kakor tudi njihova zbirališča in skladišča, ki so bila uničena v 12 krajih.

Na visokem severu so bili letalski napadi usmerjeni proti sovražnikovim četam na pohodu in raznim vojaško važnim napravam, zlasti v Murmansku.

Na egiptski fronti so se ponesrečili angleški napadi, ki so jih podvzele močne čete pehote, podprte s tanki. Področja, kjer so se nasprotniku posrečili začasni vdori, so bili očiščeni. V teh bojih je bilo uničenih 39 angleških tankov. Pri tem se je posebno odlikoval neki nemški grenadirski bataljon, ki je sam uničil 13 izmed 39 tankov. Na dveh krajih pri Marsa Matruhu poizkušeno izkrcanje angleških čet je bilo preprečeno s topniškim ognjem in bombardiranjem letalskega orožja.

V noči na 29. oktobra so nemške zaščitne sile na področju Rokavskega preliva uničile ali močno poškodovale 3 sovražnikove brze čolne.

Med napadom angleških letal na zapadno zasedeno ozemlje in Nemškim zalivom, kakor tudi na obalno področje so bila sestreljena 4 sovražnikova letala.

Ogromne sovjetske izgube v Stalingradu

Berlin, 31. okt. s. V tukajšnjih vojaških krogih pripominjajo, da so boljševiške izgube v zadnjih dnevih borb v Stalingradu izredno velike. Boljševiki se morajo zdaj braniti na zelo majhni površini, kjer so podvrženi koncentriranemu ognju nemškega težkega topništva. V nekaterih dneh preteklega tedna so našteli po 6000 mrtvih boljševikov med ruševinami tovarn, ki so jih Nemci zavzeli. Med gorami ruševin in razbitin, kar so postale severne četrti mesta, se kopiči na tisoče boljševiških trupel. Nasprotno pa so, ugotavljajo v berlinskih vojaških krogih, nemške izgube kljub lažnim trditvam sovražne propagande v borbah, ki trajajo že nad 6 tednov v notranjosti mesta, izredno nizke.

Madžari občudujejo italijanske vojake

Budimpešta, 31. okt. s. Vojaški kritik »Magyar Orszaga« opozarja na hrabrost, ki so jo ponovno pokazale italijanske čete na vzhodni fronti. V svojem članku izraža občudovanje madžarskih vojakov za italijanske čete. Madžari so ponosni na to, piše vojaški kritik, ki se je nedavno vrnil z vzhodne fronte, da se bore ob strani italijanskih čet proti boljševizmu. V odseku Dona so imeli italijanski vojaki nalogo preprečiti ofenzivne načrte sovražnika in to nalogo so izpolnili v celoti z neprimerljivo vnemo. Italijanske čete imajo sedaj po uspehih, ki so jih dosegle v kolenu Dona, nalogo zadrževati sovražnika. Sovjeti vedo na podlagi hudih izkušenj, da je italijanski vojak, ki ga prešinja izreden ofenzivni duh, med najboljšimi na svetu. Italijanski vojaki na vzhodni fronti, ki so odlično opremljeni in oboroženi, so si pridobili s hrabrim zadržanjem in odlično disciplino, ki jih odlikuje, ter z neštevilnimi zmagami brezpogojno občudovanje madžarskih čet.

Dopisnik omenja končno vojno v preteklí zimi in duha, katerim je italijanski vojak premagal vse klimatične težkoče in obdržal vedno pobudo v operacijah. Vsi tisti, ki so bili na vzhodni fronti, zaključuje vojaški kritik, so se lahko prepričali o izrednih sposobnostih italijanskega vojaka za iniciativo.

»Pester Lloyd« poudarja v posebnem članku, kako aktivna je italijanska mornarica v Črnem morju. Uspehi lahkih edinic italijanske mornarice, ki so potopile številne sovjetske ladje, so zgovorna priča odlične priprave in visokega borbenega duha italijanskih mornarjev.

Kalinin vnovič obupno kliče po pomoči

Berlin, 20. okt. s. Glede položaja na vzhodu beleži nemški tisk brez komentarjev neki Kalininov članek, ki je bil objavljen v »Pravdi«. Predsednik Sovjetske zveze podčrtava ponovno, da je pomoč s strani Anglosasov nujno potrebna. Članek ima naslov: Kavkaz brani Indijo.

Duce med svojo mladino

Osebno je izročil nagrade odlikovancem mladinskih organizacij — Prekipevajoče navdušenje mladih src

Rim, 30. okt. s. Danes so liktorji in liktorice leta XX. doživeli najvišjo čast, da jih je Duce osebno nagradil. Mogočna svečanost je bila v Kraljevi dvorani Beneške palače in udeležili so se je člani velikega sveta vlade in direktorija PNF ter generalni poveljnik GILa. Navzoča je bila tudi delegacija visokih hierarhov narodno-socialistične stranke, ki je prispela ob 20-letnici Pohoda na Rim. Množica nagrajencev, mladeničev GUF-a pod poveljništvom podtajnika nacionalnega svetnika D'Estea in mladeničev GILa pod poveljništvom generalnega podpoveljnika nacionalnega svetnika Sandra Bonamicia, je bila postrojena nasproti Ducejevega odra. Bil je čudovit zbor krepkih mladeničev, predstavljajočih pristno italijansko mladino v popolnem telesnem in duhovnem ravnovesju, kakršno je Duce zamislil in skoval v 20 letih režima.

Duce je stopil v dvorano ob spremstvu tajnika Stranke ter dr. Leya, dr. Axmanna in dr. Schella. Odred akademikov je prezentiral orožje. Tajnik Stranke je odredil pozdrav Duceju, kateremu so navzoči odgovorili z mogočnim: A noi! Ducejevi muškетirji so potegnili bodala iz nožnic. Duce je pregledal postrojitev mladeničev in poklical tajnika Stranke, ki je Duceju raportiral. Minister Vidussoni je nato rekel: Duce! Pri tem raportu je navzočih 753 tovarišev, ki želijo izraziti čustvo najzvestejše vdanosti vseh sil, ki so uvrščene v mladinskih organizacijah Stranke zaradi visoke časti, ki ste jo poklonili, izročajoč osebno nagrade, ki vsako leto posvetijo hrabrost udeležencev pri telovadnih nastopih GILa in GUFa.

V letu XX. so se mladinskih iger udeležili naslendji organiziranci GILa: Kulturnih iger 324.186 moških in 152.426 žensk, umetniških iger 370.186 moških in 172.531 žensk, iger dela 37.995 moških in 856.905 žensk, gledaliških iger 14.797 žensk, sportnega udejstvovanja 1,036.801 moških in 221.203 žensk. Skupno 1,869.302 moških in 1,417.762 žensk.

Kulturnega udejstvovanja GUFa se je na 33. izredno važnih zborovanjih udeležilo 14.780 pripadnikov. Sportno udejstvovanje GUFa je obstojalo v 629 tekmah in v ženskih liktorialih s skupno 14.278 udeležencev. Ženskih in moških liktoridov dela v duhu socialnega zbližanja, ki združuje delo in kulturo v sodelovanje vrednot v svrho poveličevanja virov domovine, se je udeležilo 55.945 delavcev in delavk, in sicer v občinskih izbirnih tekmah 825.160, pri narodnih tekmah pa 2.580. Za pripravo k tekmam je bilo 8.639 praktičnih tehničnih tečajev po opravljenem delu.«

Ko je Tajnik stranke zaključil poročilo in odredil pozdrav Duceju, je izbruhnilo navdušenje mladih in trajalo zelo dolgo. Mogočno je oril klic »Duce! Duce!«, ki predstavlja granitno vero in brezmejno udanost mladih. Duce je spregovoril mladeničem pozdravne in pohvalne ter vzpodbudne besede, ki so jih navzoči sprejeli z obnovljenimi nad vse gorečimi manifestacijami.

Nato je Duce stopil z odra z ministrom Vidussonijem in dr. Leyem ob strani ter je pričel razdeljevati nagrade. Mladeniči in mladenke so ponosno defilirali pred Ducejem, ker so sprejemali iz njegovih rok nagrado za svoj trud. Duce se je, ko je izročil nagrade in darove, vsakemu zmagovalcu nasmejal, med tem pa je vladalo v dvorani goreče ozračje zvestobe.

Po končani izročitvi nagrad je tajnik Stranke odredil pozdrav Duceju, množica mladeničev je dolgo vzklikala Mussoliniju, vihteč čepice in robce. Duce je s smehom odgovarjal na brezmejne manifestacije in ponovno dvignil roko. Ko so ovacije še trajale, je Duce zapustil dvorano in povabil delegacijo narodne socialistične stranke naj mu sledi v Dvorano bitk, kjer jo je pozdravil s prisrčnimi pozdravnimi besedami. Med tem je postalo vzklikanje in ploskanje mladeničev vedno močneje, tako da se je Duce zopet vrnil v Kraljevo dvorano in stopi na oder ob spremstvu dr. Leya, ki je po italijansko vzkliknil: Živel Duce! Fanfare so intonirale himno zmage! Vsi so peli na glas in tudi Duce ter prvaki so se pridružili pevcem. Fanfare so nato zatrobile himno bataljonov »M« med neprestanimi manifestacijami.

Končno je Duce zapustil dvorano pozdravljen z mogočno manifestacijo, ki dokazuje, da je vsa italijanska mladina pripravljena slediti Duceju z vso dušo in z vsemi silami za popolen triumf Italije. V dvorani bitk se je Duce zelo prisrčno poslovil od dr. Leya in vseh članov nemške delegacije.

Ruske letalske izgube

Berlin, 30. okt. s. Iz vojškega vira se doznava, da so nemški letalci 29. oktobra uničili skupno 67 boljševiških letal.

Seja oskrbovalnega odbora pod predsedstvom Duceja

Važni sklepi v korist prebivalstvu, zlasti mladine in delavstva — Popolno sodelovanje z Nemčijo tudi na področju prehrane in oskrbe

Rim, 30. okt. s. Pod Ducejevim predsedstvom se je sestal ob 18. uri v Beneški palači medministrski vzporejevalni odbor za oskrbovanje, razdeljevanje in cene. Navzoči so bili vsi člani odbora.

Minister za poljedelstvo in gozdove je očrtal dboru stanje prehrane, kakršno je v sedanjem trenutku. Kljub neugodnemu letnemu času, zlasti zaradi dolge izredne suše, je italijanska poljedelska proizvodnja zaradi umnega in žilavega dela poljedelcev obdržala zadovoljivo raven. Načrti za poljedelsko proizvodnjo, delo ministra za poljedelstvo, konfederacij, gospodarskih zavodov ob sodelovanju vse uprave, industrije, zadostna tehnična sredstva za obdelovanje, moralna podpora in vzpodbuda Stranke, vnema in vera poljedelcev nudijo gotovost, da bodo uspehi prihodnjega žitnega leta ustrezali potrebam in pričakovanju. Postopno ojačenje in povečanje discipline v razdeljevanju proizvodov preko zbirališč, organizacija žetve in racionalizacije, so omogočili znaten napredek proti ciju popolne razpoložljivosti in splošne pravične razdelitve živil. V tem smislu se bo akcija nadaljevala in se zaključila zaradi patriotizma in socialne zavesti italijanskih proizvajalcev in zaradi strogosti kontrole in sankcij, ki vedno strože jamčijo za to, da se nihče ne odmakne socialni dolžnosti iz lastnega samoljubja in spekulativnega pohlepa. Minister je zaključil svoje poročilo, poudarjajoč plodno sodelovanje, ki obstoja med Italijo in Nemčijo tudi na področju politike oskrbovanja s hrano, ter ugodne izglede te politike v bližnji bodočnosti..

Odbor je odobril poročilo ministra za poljedelstvo ter je po obširni proučitvi na predlog Duceja odobril prehranjevalni načrt za prihodnje mesece. Načrt obsega:

a) **Povečanje krušnega obroka za dečke in mladeniče od 9. do 18 let ter za delavce.**

Od 16. novembra za zimsko dobo se povečca krušni obrok za dečke od 9. do 18. let od 150 na 200 gramov dnevno. Od istega dneva in za zimsko dobo se poveča dodatni krušni obrok za delavce tudi od 150 na 200 gramov, tako, da bo znašal obrok za navadne delavce 300 gramov, za težke delavce 400 gramov in za najtežje delavce 500 gramov. Obroki kruha za ostalo prebivalstvo ostanejo nespremenjeni. Mesečni dodatek 500 gramov testenin, ki je dovoljen prebivalstvu v Južni Italiji in otočni Italiji od 15. marca, ostane v veljavi.

b) **Izredna razdelitev znatne količine krompirja.**

Ker je zaustavljen na podlagi sporazumov z nemško vlado uvoz znatnih količin krompirja, bo v decembru razdeljena v mestih in v predelih brez poljedelskih rezerv količina po 10 kg krompirja na osebo. Ta količina se pridruži količini domačega krompirja, ki se že porazdeljuje in ki se bo v redu nadaljevalo.

Vsaka družina bo skrbela, da ohrani domači in inozemski krompir ter ga porazdeli za porabo v zimski dobi.

c) **Povečanje nakazil za marmelado.**

Znatno bo povečana količina marmelade, ki se bo dodelila potrošnji v zimski dobi. Razdeljevanje bodo uredile pokrajinske oblasti v raznih krajih glede na navade potrošnje. V mestnih središčih, kjer je bila marmelada nakazana dečkom do 18 let v količini 500 gramov mesečno, bo obrok za te prejemnike povečan na 2 kg mesečno. Razen tega bo dodeljen obrok en kilogram mesečno osebam nad 65 let starim. Novembrski obrok se bo lahko kupil v drugi polovici meseca.

d) **Povečanje obroka sladkorja za otroke do 3 let in dodatek za dečke od 14. do 18. let.**

Z odločbo, ki bo trajna, je povečan mesečni obrok sladkorja za otroke do 3 let na en kilogram, mesečni dodatek 100 gramov, ki je bil dodeljen od 15. marca dečkom do 14 let, se podaljša za štirimesečje od novembra do februarja ter se razširi za to dobo tudi na dečke od 14. do 18. let.

Močen odmev Ducejeve brzojavke v Nemčiji

Nezlomljiva italijanskonemška solidarnost

Berlin, 30. okt. s. Ves tisk objavlja na prvih straneh z največjim poudarkom brzojavko, s katero je Duce odgovoril na Hitlerjevo poslanico. Zlasti poudarjajo v brzojavki besede o »dogmatični gotovosti« zmage, ki bo zasluženo plačilo za vse žrtve obeh narodov, ki sta odšla na bojišče, da se borita drug ob drugem proti skupnemu sovražniku za skupni ideal najvišje pravice. V zvezi z Ducejevo zatrditvijo poudarjajo nekateri listi, da je fašistični režim skušal na miren način in konstruktivno rešiti glavne probleme italijanskega naroda. Tudi narodno-socialistični režim je prav tako storil, a je tudi on naletel že od pričetka na nezaupanje in potem na odkrito sovraštvo plutokratičnih sil. Zaradi tega sta se oba naroda neločljivo združila, piše »Nazional-Zeitung«, da skupaj prestaneta najvišjo preizkušnjo, osvobodilno vojno Ta vojna se zaključi lahko samo s triumfom orožja osi. Vsak od nas je o tem popolnoma prepričan, še več, kakor je rekel Duce, dogmatično prepričan.

Na Wilhelmstrasse in tudi v političnih in novinarskih krogih je Ducejeva poslanica Hitlerju predmet posebne pozornosti, zlasti kolikor prepričujoče označuje italijansko-nemško solidarnost. Malo besed je potrebnih za označbo in ugotovitev izvorov in razvoja te solidarnosti. Rodila se je, kakor je Duce pravilno omenil, tistega dne, ko so plutokratične sile, izvajajoč sankcije proti Italiji, pokazale, da hočejo zastaviti italijanskemu narodu pot in za vsako ceno preprečiti, da bi fašistični režim mirno in konstruktivno rešil bistvene probleme naroda. Na izzivanja starega sveta sta fašistična in narodno-socialistična revolucija odgovorili in še odgovarjata z bratsko solidarnostjo, ki bo znala premagati stari svet, ki je obsojen na pogin. V tej zvezi so vsebovani bistveni elementi ideološke podlage in politične prakse osi, kakor tudi cilji, ki jih hoče uresničiti in ki jih bo uresničila. Prav zaradi tega je poslanica izredno aktualen programatičen dokument. Je tudi nedvoumen odgovor na vse anglosaške špekulacije.

Brzojavna voščila Vladarske dvojice Visokemu komisarju

Na vdano voščilno brzojavko, ki jo je naslovil Eksc. Visoki Komisar ob 20-letnici revolucije vzvišenima suverenoma, sta blagovolila odgovoriti s sledečo brzojavko:

»Njuni Veličanstvi Kralj in Cesar ter Kraljica in Cesarica se toplo zahvaljujeta ter vračata Vam ter prebivalstvu najboljša voščila za novo leto«.

Minister dvora Acquarone.

Darili Visokega komisarja Zvezi fašijev ob 20 letnici

Tiskovni urad Zveze fašijev sporoča:

Visoki Komisar je daroval Zvezi fašijev ob priliki 20-letnice revolucije vsoto 25.000 lir za pomoč, ki jo izkazujejo ženski fašiji v prid tovarišem pod orožjem, ter vsoto 10.000 lir za novi sedež ljubljanskega fašija.

Gesta Eksc. Graziolija ne potrebuje nobenega komentarja.

Ponovno se spričo teh darov izpričuje umevanje vladne oblasti za stranko.

Plemenit dar Italijanskemu kulturnemu zavodu

Direkcija italijanskega kulturnega zavoda v Ljubljani je prejela s strani ljubljanskega industrijca dar 2000 lir. Direkcija se je zahvalila za plemeniti dar ter je namenila to vsoto italijansko-slovenskemu kulturnemu zbližavanju.

Delo naj ostane za nami — ne le grobovi

Ko nas povede pot na pokopališče, naj bi spoznali pravo vrednost življenja, ne le, da se prepuščamo tugi

Ljubljana, 31. oktobra.

Kdo ne ljubi življenja? Čeprav je spoznal njegove najtemnejše barve in je življenjska vnema ugasnila v bridkosti srca, da so mu ostala le bolestna spoznanja, je vendar še vedno gnan od stremljenja v nove dni. Oklepa se življenja, čeprav morda nezavestno, in ljubi ga, čeprav si še tako dopoveduje, da ga sovraži. Drugače biti ne more, kajti življenje je v bistvu prav ljubezen do življenja. Kdor živi, mora ljubiti življenje in življenjski nagon je v življenju najmočnejši. Ljubezen do življenja je pa strah pred smrtjo, odpor pred vsem mračnim, kar gasi življenjsko vnemo ter ovira življenjsko stremljenje; odpor je tudi proti vsemu, kar nas spominja, da smo minljivi ter da je minljivo, kar ljubimo. Končno nas ljubezen do življenja prižene celo na pokopališče Ljubezen do tistih, ki smo jih izgubili, a se z igubo ne moremo nikdar prav sprijazniti. Ljubili smo jih, ker smo ljubili življenje, ker smo bili gnani od tistega življenjskega toka skozi čas. Zato je ostal še čustveni svet, ki nas veže z dragimi ljudmi, ki jih ni več; žive še v naši ljubezni do življenja in v naši žalosti pred minljivostjo posvetnega.

Zato se ne more nihče tudi otresti povsem bridkosti ob spoznanju svoje nemoči, ob spoznanju, da je življenje le daljša ali krajša pot na pokopališče. Življenjski ogenj v nas, čeprav se nam zdi, da sta v njem toplota in sij večnosti, prej ali slej ugasne. Pomislimo, kako neznaten in nepomemben je človek, da je prav za prav le kurivo; živimo, dokler ne zgorimo, življenje je ogenj, mi smo pa pepel. Toda s tem bi se še sprijaznili, ko bi se nam ne zdelo, da zgorimo mnogo prehitro in ko bi nas skoraj sleherna ura ne spominjala minljivosti.

Težko se je sprijazniti s tem; težko je razumeti, da je posoda misli, najčudovitejšega in morda najdragocenejšega v življenju, najžlahtnejši produkt življenja — prstena in tako krhka. Vedno je v nevarnosti kakor krhko steklo, da se razbije, a pogosto se razsuje, ne da bi se je kdo dotaknil. Prav misel, ki se rodi v tej školjki, v umrljivem človeškem telesu, ne more dojeti skrivnosti, da se rodi iz tako nestalne in minljive oblike, iz prahu in pepela. Človeškega spoznanja segajo že daleč čez obzorja naše preminčnice. Misel prodira mnogo višje in globlje kakor človeško telo. Človeški duh kraljuje nad vsem tem, a vendar se ne more stalno odtrgati od svojega minljivega sedeža, ne more se osamosvojiti od umrljivega telesa. Spoznali smo naravne sile in številne življenjske skrivnosti. Človek je že zdavnaj iskal poti v metafizični svet. Toda obstati je moral pred skrivnostjo, ki se mu zdi vendar najbližja, saj je sam njen del: ne more razumeti dovolj življenja, njegovega bistva, čeprav si domišljamo, da poznamo življenjske naloge, fiziološke in biološke procese in skrivnostna dogajanja v stanici, osnovi vsega živega. Človek ne najde poti iz minljivosti in ostati mora minljiva posoda življenja. Če si dopoveduje, da je krona stvarstva, vendar tudi zanj ne velja nobena izjema: kakor sleherno bitje na zemlji, mora umreti tudi človek kot posameznik. Daljše je le življenje vrste živih bitij: ljudje umirajo, človeštvo ostane. Posameznik je pomemben kot soohranjevalec vrste kot eden izmed nadaljevalcev življenja; življenje mu je dano, da ga izroči potomcem. Človeški rodovi so kakor kamenček v mozaiku in šele življenje človeštva nudi pravo sliko.

Če se človek vsaj skuša otresti mračnih misli ter žalosti zaradi svoje minljivosti, lahko spozna, da je v življenju — kot biološkem procesu — v naravi vendar vse urejeno smiselno. Zakaj bi bila torej prav smrt nesmiselna kot zaključek življenjskega procesa? Prav tako ni brez smisla tudi strah pred smrtjo. Bolečina zaradi minljivosti je odpor proti smrti in izpodbuda v boju za obstanek. Vse služi prasili — življenju — in strah pred smrtjo je le življenjski nagon ali stremljenje po ohranitvi.

Čeprav se zdi življenje še tako minljivo ter uničljivo, je prav v tem stremljenju po nadaljevanju, množitvi, ponavljanju in hrepenenju po neminljivosti nekaj večnega. Zato pa človek ni le posoda minljivosti, temveč tudi vsaj drobca večnosti. Prav zato, ker se človek zaveda minljivosti, spoznava tudi večnost; iz časovnega sveta gleda v brezčasovnost. V življenju ne spoznava le smrti, temveč tudi, kar premaguje čas. Ko spozna, da je minljiv kot posameznik, sprevidi tudi, da je člen nedogledne življenjske verige ter da sestavlja veliko skupnost, ki jo imenujemo človeštvo in ki obsega mnogo večjo časovno razdaljo kakor človeško življenje. Lahko pa tudi spozna, da je prav zaradi svoje minljivosti in ničevosti — velik: dano mu je, da je spoznal pojem časa; dano mu je tudi, da je spoznal ob svoji neznatnosti, kako ogromno je stvarstvo ter da je naša zemlja prašek v vesoljstvu; to neznatno bitje lahko gleda v vesoljstvo in s svojim razumom odkriva zakone, ki jih ni spoznalo še nobeno drugo živo bitje.

Tako človek, bitje, ki ne šteje nič v vesoljstvu in bi bilo povsem vseeno, če bi ga ne bilo, ni le ujetnik svojega časa in prostora. Misli in spoznanja, ki jih je zbral v knjigah, so njegov daljnogled v čas; sile, ki si jih je podvrgel, mu služijo, da premaguje prostor in ga krepe v boju po ohranitvi. Znanost je sad človeškega razuma, je zgolj človekova stvaritev: znanost, se je rodila zgolj iz človeških sil, ki se vendar zde tako skromne. Človek je močnejši kakor misli, da je. Misel je najmočnejše orožje med orožji vseh živih bitij na zemlji. Znanost je na poti, da privede človeka kot pravo krono stvarstva h globinam življenjske skrivnosti. Tudi smrti je znanost že napovedala boj, čeprav se nam to zdi še takšna drznost. Znanost je dovolj močna, da upa sprejeti boj s silami, ki so uklenile človeka v minljivost.

Sicer je pa človek že premagal smrt, čeprav mora sleherni posameznik umreti; njegova misel je nesmrtna. Človek živi, četudi telo umre, dalje v tem žlahtnem produktu telesa — v misli. Misel ne more umreti, ustvarjalna misel, ki se materializira v dejanje, in človeško spoznanje je žaromet, ki sveti v večnost.

Človek je umrljiv, a sledovi, ki jih zapusti človeško življenje, so neumrljivi: delo preživi človeka. Človek je vzrok posledic in posledice so zopet vzrok večnega procesa dogajanja.

Zakaj bi torej naša misel plaha zastala na pokopališču med nagrobniki, ki nas spominjajo minljivosti? Zakaj bi ne cenili življenja prav zaradi tega tem bolj, ker je tako kratko, nezanesljivo in uničljivo?! Smrt ni nesreča in ne protislovje vsega tega, kar imenujemo življenje. Šele smrt da življenju pravo ceno; nesreča je pa življenje, če je prazno.

Seveda človek ne more razmišljati o življenju in smrti vedno tako hladno. Človek živi tudi čustveno in čustva so pri večini ljudi močnejša od razuma. Čustva navadno vodijo razum ali ga izpodbudijo k delu, ki ne vodi vedno k jasnosti ter preudarku. Človek ne more gledati tako neosebno na grobove, ko mu krvavi srce ob spoznanju, da se je moral posloviti za vedno od svojih najdražjih; kako naj brez bolesti prenese misel, da je izgubil, kar je morda sestavljalo vsebino njegovega življenja, kar je bilo središče njegovega čustvenega izživljanja ter je dajalo življenju barvitost in smisel?

Spoštovati moramo bolečino tistih, ki strtih src kličejo pozdrave v brezčutne gomile. Morda je najplemenitejše v človeku — še lepše od same ljubezni — žalost, tista globka tuga, ki pretrese vso notranjost in ki jo razumeš le, če jo sam doživiš. Čemu bi se človek sramoval tako plemenitega čustva, prav tega, kar ga povzdiguje v človečnosti?

Seveda je lepo in pravo junaštvo, če se more iz tuge iztrgati izpodbujajoča misel: razen solz, dokler pač živimo, nam ostanejo še dolžnosti; živeti moramo, kar pomeni, da moramo delati, kajti za nami mora ostati kaj več kakor le grobovi. Če nas končno že stre smrt, naj uniči le, kar je uničljivega, nikakor pa nas ne sme pokopati že življenje. Dokler živimo, naj bo življenje kaj več kakor le umiranje.

Živilski trg danes cvetlični

Izredno mnogo lepega cvetja in vrtnarskih izdelkov — Velike pošiljke cvetače

Ljubljana, 31. oktobra

Nebo je letos ustreglo vrtnarjem in drugim prodajalcem cvetja: v tej jeseni še ni bilo slane in zadnje čase je nenavadno toplo. Prodajalci cvetja so lahko zalagali trg zadnja tedna dan za dnem; ni jih motil niti dež. Najbolj je bil trg založen s cvetjem in vrtnarskimi izdelki seveda danes, že ob mraku so dovažali in razstavljali blago. Zgodaj je pa bil založen trg tudi z zelenjavo. V splošnem se je tržno življenje začelo danes malo prej, ker je bila na vse zgodaj odprta tudi mesarska tržnica kakor navadno ob sobotah.

Na prostoru, ki je določen stalno za prodajo poljskega cvetja in zelenila na Cankarjevem nabrežju je bilo danes tudi zelo živahno. Naprodaj je bilo mnogo več cvetja kakor navadno. Prevladovale so preproste krizanteme. Preprostih vencev iz smrečja pa letos ni bilo toliko kakor včasih. Zato so trg tem bolj založili s cvetjem poklicni in nepoklicni vrtnarji. Tako lepih krizantem nismo videli že več let na trgu. Sorazmerno malo je bilo zimzelena v primeri s cvetjem. V splošnem so prodajali le mahonijo, ki je pa tudi ni bilo posebno mnogo. Vrtnarsko gojenih krizantem je bilo mnogo, bodisi v posamezih cvetih, v loncih, v šopkih ali košaricah. Cvetnih košaric, letos po večini iz naravnega cvetja je bilo največ med vrtnarskimi izdelki. Bile so res zelo lepe, čeprav jih niso krasili nageljni, temveč le krizanteme. Nageljev je bilo sorazmerno malo naprodaj v posameznih cvetih. V prvih tržnih urah se kupčija z vrtnarskimi izdelki ni mnogo razvila. Skoraj neverjetno se zdi, da bi vrtnarji mogli prodati vse blago, kolikor so ga pripeljali na trg. Cvetne košarice so prodajali po zelo različnih cenah, od 25 L do 60 L. Cena se je ravnala po cvetju.

Ljudje se seveda tudi danes niso zanimali le za cvetje, čeprav so mnoge kupovalke imele največ dela z izbiranjem vrtnarskega blaga. Na zelenjadni trg so prepeljali pridelovalke zelenjave tudi mnogo res lepega cvetja, po večini iz Trnovega. Posamezne prodajalke so bile danes založene samo s cvetjem. Stalne prodajalke domače zelenjave so pa tudi danes sorazmerno dobro založile trg z zelenjavo. Posebne spremembe v izbiri blaga še ni. Precej je bilo naprodaj zeljnatih glav, špinače, endivije in zelene kolerabe. Tudi drugih pridelkov, ki so zadnje čase še naprodaj, je bilo v primeri s povpraševanjem v prvih urah dovolj.

Branjevci so bili tudi danes kakor prejšnji tržni dan zelo dobro založeni z uvoženo cvetačo. Cvetače je prispela izredno velika pošiljka v Ljubljano zadnje dni in danes je bila nakupičena v pravi gmadi na Pogačarjevem trgu pred trgovino z zelenjavo na debelo. Toliko cvetače, nakupičene na trgu, še nismo videli. Zdaj se bomo morali podvizati, da jo bomo pojedli vso, preden bi se pokvarila. Dober je še vedno dovoz paprike. Posamezni branjevci so bili danes celo bolj založeni s papriko kakor cvetačo. Kupovalci posebno radi posegajo po jabolkih pri branjevcih.

V primeri s prejšnjimi dnevi je bilo danes že zgodaj mnogo gob. Zdaj že rasto kolobarnice in nabiralci zalagajo trg vedno bolj z njimi. Tako je bilo danes mnogo zelenkastih kolobarnic in še več sivk, ki so med kolobarnicami pri nas najbolj cenjene ter znane. Med kolobarnice pa spadajo tudi čebularji, ki seveda niso začeli rasti šele zdaj, a trg je vendar zdaj z njimi najbolj založen. Danes je bilo naprodaj tudi precej maslenk in nekaj sirovk. Žlahtnih oobanov je bilo malo in so bili takoj razprodani. Precej je bilo rjavih ježevk, ki jih pa kupovalci, kakor kaže, ne cenijo posebno.

Otroci bodo prejemali pol litra mleka dnevno

Ljubljana, 31. oktobra

Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino, odsek za mleko, obvešča one družine, ki imajo otroka v starosti od 1 do 2 leta, oziroma rojene od 1. 10. 1940. do 30. 9. 1941., da bodo od 1. novembra t. l. dalje do nadaljnje odredbe prejemale za te otroke celo predpisano količino, t. j. pol litra dnevno. Seznam teh otrok za vsak okoliš je razobešen v mlekarni, ki je pooblaščena razdeljevati mleko.

Iz Hrvatske

— **Ureditev delovnih razmer.** Poglavnik je dal notranjemu ministru nova pooblastila za ureditev delovnih razmer. Pooblastila so dobile tudi občinske uprave. Notranji minister je bil pooblaščen, da sme po potrebi na zahtevo pristojnih oblasti zbornic ali podjetij podaljšati ali skrajšati delovni čas vobče, ali pa samo v posameznih primerih v privatnih podjetjih. Notranji minister je bil tudi pooblaščen določiti dali in koliko časa se dela ob nedeljah in praznikih. Minister narodnega gospodarstva je bil pa pooblaščen ustanoviti poseben urad, ki bo uredil vprašanje odpošiljanje in iztovarjenja blaga ob nedeljah in praznikih. Minister ima pravico ustanoviti podobne urade tudi za druge gospodarske panoge, če bi bilo to potrebno.

— **Slovaški gost v Zagrebu.** V Zagrebu se mudi znani slovaški pisatelj in pesnik Rudo Strišenec, ki je že tri leta tiskovni ataše slovaškega poslaništva v Berlinu. V Zagreb je prispel, da stopi v stik s hrvatskimi pisatelji.

— **Setev ozimine.** V okolici Travnika so razdelili med kmetovalce tri vagone semenske pšenice in s tem poskrbeli, da bo nova letina pšenice zagotovljena. Tudi v drugih krajih so kmetje pšenico, rž in ječmen večinoma že posejali.

Radio Ljubljana

NEDELJA, 1. NOVEMBRA 1942-XXI.

8. Napoved časa — poročila v italijanščini. 8.15 Koncert organista Benjamina Zambetti-ja. 11 Prenos pete maše iz Bazilike Presv. Oznanenja v Firenzi. 12. Razlaga Evangelija v italijanščini (O. Marino). 12.15 Razlaga Evangelija v slovenščini (O. Sekovanič). 12.30 Porčila v slovenščini. 12.45 Pisana glasba. 13 Napoved časa — poročila v italijanščini. 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.10 Pet minut gospoda X. 13.20 Operno glasbo izvajajo mladi umetniki. 13.50 Vojaške pesmi. 14 Poročila v italijanščini. 14.15 Koncert radijskega orkestra in komornega zbora, vodi dirigent D. M. Šijanec — Slovenska glasba. 14.45 Poročila v slovenščini. 17.35 Na harmoniko igra Stanko Avgust. 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Polke. 20 Napoved časa — Poročila v italijanščini. 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.45 Lirična prireditev družbe EIAR: Madame Sans Gene — Glasba — Giordane. V odmorih: predavanje v slovenščini, zanimivosti v slovenščini. 22.45 Poročila v italijanščini.

PONEDELJEK, 2. NOVEMBRA 1942-XXI

7.30 Pesmi in napevi. 8 Napoved časa — poročila v italijanščini. 12.20 Plošče. 12.30 Poročila v slovenščini. 12.45 Simfonična glasba. 13 Napoved časa — poročila v italijanščini. 13.10 Pet minut gospoda X. 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — Glasba za godalni orkester. 14 Poročila v italijanščini. 14.15 Koncert organista Luigija Renzija. 14.45 Poročila v slovenščini. 17.45 Zbor in godalni orkester Dopolavora »Guido Monaco di Prato« — vodi dirigent Pietro Bresci. 19 »Govorimo italijansko« — prof. dr. Stanko Leben. 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Cerkvena glasba. 20 Napoved časa — poročila v italijanščini. 20.20 Komentar dnevnih dogodkov slovenščini. 20.30 Vojaške pesmi. 20.45 Orkester, vodi dirigent Simonetto — V odmoru: predavanje v slovenščini. 21.55 Koncert madrigalistov »Città di Milano«. 22.10 Orgelski koncert Pavla Rančigaja iz cerkve Sv. Petra v Ljubljani. 22.45 Poročila v italijanščini.

Neuspehi komunističnega terorizma

Ljubljana, 31. oktobra.

V noči na 22. oktobra so napadli komunisti vaško stražo v Bizoviku. V vas so prišli ponoči okoli 22. ure, oboroženi s puškami in strojnicami. Že prej so bili obveščeni, kje ima svoje prostore vaška straža. Zato so svoj napad takoj usmerili proti hiši, v kateri so se utaborili člani vaške straže. Ker s strojnicami niso mogli doseči ničesar proti pogumni obrambi branilcev, so poskušali hišo zažgati. To se jim je res posrečilo, tako da so se morali vaški stražarji umakniti v klet. Od tam so še naprej odbijali vse naskoke komunistov. Borba je trajala do pol štirih zjutraj, ko so komunisti, misleč, da so stražarji že vsi mrtvi, opustili napadanje in se loditi sosednje hiše, ki so jo oropali in odvedli s seboj tudi mater in hčer Prepeluhovo Francko. Hišo so pred odhodom zažgali. Med potjo so mater izpustili, dekle pa odvedli s seboj in je upravičena bojazen za dekletovo življenje.

Vse napadanje komunistov pa ni rodilo pravega uspeha. Od članov vaške straže ni bil nihče resno ranjen. Edino enega je strel rahlo oplazil, vendar se je boril naprej. Da so pa imeli komunisti več žrtev, so pričala drugo jutro tla, ki so bila okoli in okoli krvava. Vse žrtve pa so odnesli s seboj. Člani vaške straže so se torej imenitno držali in dali dokaz pravega poguma.

O neuspehih komunistov in njihovem uničevanju poročajo tudi od drugod. Važen uspeh so imeli vojaki v Gotočcu, ki so s pomočjo fantov, zajeli v jami pri Starem gradu blizu Št. Petra znane ljudske ustrahovalce. Ko so jih zajeli, so se vdali brez odpora. Zajeli so Mirka Florijančiča iz St. Petra, Jožeta Žuro, ključavničarja iz Zagrada, Alojzija Gregorčiča, čevljarja iz Grčevja, in Vinka Kosa iz Novega mesta. Ujeli so tudi še dvoje deklet in družino Sajovic. Iz jame so potegnili mrtvega morilca Paderšiča, ki si je sam vzel življenje. Kasneje so v bližnjih jamah ujeli še nekaj moških, med njimi tudi Franca Medveda iz Češnjic. Vse razen Žureta, ki so ga odpeljali v Novo mesto, so ustrelili že v Št. Petru.

Z Broda pri Šmihelu poročajo, da je tamkaj neki pogumni domačin z vilami pobil znanega delomrzneža in komunista Janeza Vončino iz Šmihela, ki je vedno grozil domačinom in jih strahoval. Ko so zvedeli za njegovo smrt, so se ljudje zelo oddahnili.

Nove žrtve komunistov

Dne 18. oktobra so komunisti napadli vas Spodnje Brezovo pri Vinji gori, ker so se hoteli maščevati domačim fantom, ki se jim niso hoteli pridružiti. Ker se vaščani niso hoteli odzvati njihovim pozivom, naj odložé orožje, so začeli neusmiljeno rušiti in uničevati vse, kar jim je prišlo pod roke. Pri tem je padel odličen katoliški fant Jože Radelj, ki ga je vsa vas cenila in spoštovala. Hotel je rešiti svojega očeta, ki je živel na robu vasi in je bil v nevarnosti, da ga komunisti odvedejo. Na poti pa ga je zadela smrtonosna krogla. Komunisti so ga še mrtvega pretepali.

V okolici Brezovice je bil ubit posestnik Ivan Vidmar, ki so ga komunisti v noči na 30. avgusta s silo odvedli z doma. V gozdu so nad njim izvršili smrtno obsodbo.

Cenik za zelenjavo in sadje št. 22

veljaven od 1. novembra 1942-XXI

Ljubljana, 31. oktobra

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino določa na podlagi svoje naredbe št. 17 z dne 9. maja 1941-XIX naslednje cene v prodaji pri proizvajalcu ter pri trgovcu na debelo in drobno. Cene, ki so maksimalne, določajo v kategorični obliki mejo, za katero se morajo cene dejansko gibati pri kmetu odnosno pri trgovcih. Iz tega sledi, da je pač mogoče prodajati niže, nikakor pa ne više kakor po odrejeni ceni.

Česen na debelo 9.50, na drobno 10.80, čebula 2.30, 2.80, solata glavnata 4.50, 5.30, jajčniki 6.20, 7.40, paprika zelena 4.50, 5.70, paradižnik 2.—, 2.40, radič 7.—, 7.80, špinača 4.90, 5.70, zelena 4.90, 5.90, limone Ia (15 cm obsega) 3.80, 4.85 (kos 0.60), jabolka Ia (n. pr. zlata parmena) 6.15, 7.15, hruške Ia 6.40, 7.40, hruške IIa 5.80, 6.65, grozdje Ia 6.—, 7.20, maroni 7.—, 7.80. (Prva številka znači ceno na debelo, druga ceno na drobno.)

Opombe. 1. Prva vrsta: zelenjava in sadje mora biti zdravo, sposobno za prevoz. Izločajo se pridelki, ki so izobličena, poškodovani, nagniti ali nezadostno sočnati. 2. Zelenjava v prodaji mora biti brez listov in neužitnih delov. 3. Pri označbi cen je pristaviti tudi vrsto blaga po kakovosti. Trgovci na debelo morajo izročiti kupcem račun z označbo blaga, vrste in enotne cene ter morajo tudi kupci na zahtevo izdati tak račun. 4. Ta cenik mora biti izvešen v prodajnih prostorih na dobro vidnem mestu in velja le za uvoženo blago. Razume se brez tare. 5. Za domačo zelenjavo in sadje v Ljubljani v trgovini na drobno veljajo najvišje cene tedenskega mestnega tržnega cenika. 6. Okrajna načelstva lahko določijo še nižje cene od zgoraj navedenih, vsako zvišanje pa mora biti predhodno odobreno od Visokega komisariata. 7. Kršitelji tega cenika se kaznujejo po uredbi št. 8, Služb. list št. 8 z dne 28. januarja 1942-XX in ostalih zakonitih predpisih. Cene zelenjavi se zvišajo s 1. novembrom približno za 40%, ker se bo z jutrišnjem dnem za toliko zvišala mestna trošarina za čas od 1. novembra do 30. maja 1943. (Tar. post. 17 e tarife za mestno trošarino v Ljubljani.)

Ljubljana, 29. oktobra 1942-XXI.

Visoki komisar **Emilio Grazioli**

Mladinski turnir bo jutri že zaključen

Ljubljana, 31. oktobra.

Oba jesenska nogometna turnirja Ljubljanske nogometne zveze sta sedaj že toliko napredovala, da bodo v tretjem kolu padle že prve odločitve. V mladinskem turnirju bosta obe tekmi odločili končni vrstni red in zmagovalca, v seniorskem turnirju pa se bodo štiri moštva kvalificirala za finalni tekmi, ki bosta prihodnjo nedeljo 8. novembra.

Po razporedu bosta jutri dopoldne najprej dve mladinski tekmi. *Ob 10.30* se bosta pomerili moštvi *Mladike* in *Žabjaka*, *ob 11.30* pa *Viča* in *Dopolavora tobačne tovarne*. Poglejmo nekoliko pomen obeh tekem v zvezi s položajem moštev v tablici.

Mladika — Žabjak. Mladika je na drugem mestu z dvema točkama, Žabjak pa na zadnjem z eno točko, pri čemer ima eno točko tudi Dopolavoro, le da ima boljši količnik. Če hoče Mladika ohraniti drugo mesto, potrebuje obe točki! V primeru, ki nazadnje v nogometu ni nemogoč, velikega poraza favorita Viča bi ob dobrem količniku prišla celo vpoštev za prvo mesto. Če odda Žabjaku eno točko, je še vedno verjetno da bo ostala na drugem mestu. Nikakor pa ne sme izgubiti. V tem primeru bi jo prehitel tudi Žabjak. Žabjak je v obeh dosedanjih tekmah igral bolj medlo. Morda nam bo v zadnji tekmi hotel pokazati, da je bil to zgolj slučaj in da so njegove moči le boljše, kakor kaže trenutno tabela. Da se mladi fantje skrbno pripravljajo na tekmo, se smemo zanesti; enako pa tudi na Kodeljevem ne mirujejo, saj so že zadnjo nedeljo pokazali velik napredek nasproti prvemu nastopu.

Tekma med Vičem in Dopolavorom tobačne tovarne bo odločala o prvem in morda tudi o drugem mestu. Viču zadostuje že remis za prvo mesto in zmago. Po obeh dosedanjih uspehih si skoraj ne moremo predstavljati, da bi Vičani v odločilnem trenutku popustili in dali lavoriko in nagrado iz rok. Gotovo pa je, da bodo morali napeti vse sile, saj se tudi Dopolavoristi zavedajo, da gre tokrat za vse. V najboljšem primeru, kar bo deloma odvisno tudi od izida prve tekme, se jim lahko celo nasmeje sreča, da odnesejo drugo nagrado.

Tri tekme popoldanskega sporeda bodo odločile, katera moštva se bodo kvalificirala za finalni tekmi, ki bosta prihodnjo nedeljo za 1. in 2. odnosno za 3. in 4. mesto. V tem smislu bodo vse tekme važne. Prva med Dopolavorom tobačne tovarne in Vičem, ki se bo začela ob 13.30, bo odločila o drugem mestu v prvi skupini. Dopolavoro je v prednosti, če ga pa Vič porazi, mu bo moral odstopiti svoje mesto. Če pa Dopolavoristi zmagajo, lahko v določenem primeru pridejo celo v poštev za skupinskega zmagovalca in tekmeca za glavno zmago. To pa le, če bi se Marsu — tekma se bo začela ob 16.10 — ne posrečilo premagati Žabjaka ali pa bi izgubil vsaj eno točko. Seveda je ta možnost minimalna glede na sposobnosti, ki jih je Žabjak pokazal doslej, in glede na dejstvo, da so Marsovci že zadnjo nedeljo pokazali, da so že prestali začetno krizo, ki jih je v 1. tekmi stala pol izkupička. Mars ima vse izglede, da z zmago nad Žabjakom postane skupinski zmagovalec in finalist za 1. in 2. mesto v turnirju.

Drugi finalist bo verjetno — Ljubljana, katere igralci pa bodo jutri prisostvovali tekmam z ogromnega venca drv. V boj bo šel za Ljubljano Korotan. Tekma se bo začela ob 14.50 in bo morda najbolj zanimiva, namreč tekma Mladika—Korotan. Kakšno je stanje v tabeli, je znano. Če hoče Mladika po zadnjem uspehu postati skupinski zmagovalec, mora premagati Korotana 18:0. Kislo jabolko! Še vedno pa je Mladiki vsaj s polovičnim uspehom zagotovljeno drugo mesto, medtem ko bi morali Korotanci vsaj zmagati, če hočejo priti v poštev za mesta, ki so združena z nagradami.

Vstopnina je minimalna: dopoldne 1 liro, popoldne 2 liri.

Beležnica

KOLEDAR

DANES: Sobota, 31. oktobra: Volbenk
JUTRI: Nedelja, 1. novembra: Vsi svetniki

DANAŠNJE PRIREDITVE

KINO MATICA: Da, milostljiva . . . .
KINO SLOGA: Duša, ki se vrača
KINO UNION: Izgubljena ljubavna pisma
KINO MOSTE: Vražje dekle in Bastard

PRIREDITVE V NEDELJO

KINEMATOGRAFI NESPREMENJENO

DEŽURNE LEKARNE

DANES IN JUTRI: Dr. Piccoli, Bleiweisova cesta 6, Hočevar, Celovška cesta 62, Gartus, Moste — Zaloška cesta 47

NEDELJSKO DEŽUR. ZDRAV. SLUŽBO bo opravljala od sobote od 20. do ponedeljka do 8. zjutraj mestna zdravnica dr. Jožica Žitko, Pleteršnikova ulica 12.

ZAHVALA

Ob smrti naše preljube mame, gospe

KARO MARIJE

gostilničarke in posestnice

se posebno zahvaljujemo g. dr. Graparju Stanetu za njegovo požrtvovalnost ob njeni dolgi in mučni bolezni, častiti duhovščini in vsem, ki so spremili našo preljubo mamo na njeni zadnji poti.

Vič, dne 31. oktobra 1942.

ŽALUJOČI OSTALI

Izpred okrožnega sodišča

Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade — Obsojena lažna denunciantka

Ljubljana, 31. oktobra

Sodnik poedinec okrožnega sodišča dr. Rant je v četrtek sodil 21letni šivilji Pavli Berlotovi, po rodu iz Stične na Dolenjskem, stanujoči v Ljubljani na Jegličevi cesti. Obtožnica, ki jo je na razpravi zastopal državni tožilec Branko Goslar, jo je dolžila prestopka po § 139 k. z., to se pravi, da je oblastvu lažno zoper svoje prepričanje ovadila določeno osebo, češ da je storila kaznivo dejanje ali da je prekršila svojo službeno dolžnost. S tem je hotela, da bi se proti njej začelo kazensko ali disciplinsko postopanje. V obtoženkinem primeru je že samo na sebi grdo dejanje še tem bolj nepojmljivo in obsojanja vredno, ker je »določena oseba« bil njen mož in bi mogle biti posledice brezvestne izmišljene ovadbe daleko hujše kot zgolj »kazensko ali disciplinsko postopanje«.

Obtožnica je navajala, da je Pavla Berlotova 16. septembra letos prijavila pri vojaškem oblastvu svojega moža Josipa, češ da ima na svojem stanovanju v Povšetovi ulici 82 pod podom pri peči skrito puško, kar pa se je ob izvršitvi natančne preiskave izkazalo za neresnično in je bil Josip Berlot takoj izpuščen. Obtoženka je v preiskavi svoje dejanje priznala, izgovarjala pa se je, da je od moža že štiri mesece ločena in da je imel prej, ko sta skupaj živela, vedno puško skrito pri peči. Priči Ana Golobova in Julka Žerovčeva sta izpovedali, da je obtoženka že dalj časa z možem v sporu in da je nekoč izjavila, da moža ne mara in da bo že poskrbela, da pride v zapor, nakar bo stvari razprodala in odšla iz Ljubljanske pokrajine.

Na razpravi je Berlotova dejanje prostodušno priznavala ter se zagovarjala, da so jo »nahecale« prijateljice. Vedela je sigurno, da mož puške nima, razumela se pa ni z njim zato, ker »ona dela, on pa ne«.

Sodnik jo je ostro pokaral zaradi njene zlobne lahkomišljenosti in ji je dejal:

— Zaradi vaše pokvarjenosti bi bil lahko mož ustreljen!

— Vedela sem, da ne bo, ker nima puške, mu je obtoženka odgovorila.

— Potem ga pa še celo ne bi smeli ovajati!

Obtoženka je še naprej vztrajala, da so bile vsega krive »prijateljice«, ki ga niso mogle. Povedala je, da se je z možem kljub ločitvi še vedno pozdravljala in da sta se tudi večkrat kaj pomenila. V zaporu jo je celo obiskal in ji poslal dva paketa.

— Vidite, kako vas ima mož rad. Vi pa greste in mu napravite nekaj takega. To je nekaj najgršega, kar je mogoče. In vi ste ta korak storili.

Obtoženka je zanikala, da bi se hotela moža iznebiti, vse prodati in se odseliti iz Ljubljanske pokrajine. Tudi, da bi bila moža že trikrat ovadila, je zanikala. Zatrjevala je, da ji je zelo žal, ker je to storila. Čim se vrne iz zaporov, bo šla k možu nazaj. Mož jo je v zaporu dvakrat obiskal in ji rekel, naj se po prestani kazni vrne zopet k njemu. Doslej še sploh ni bila kaznovana.

Sodnik je nato prečital nekatere izpovedi prič, ki so za obtoženko zelo neugodno izpovedale. Po njihovih izjavah je bila vseh razprtij med možem in ženo kriva obtoženka, ki se je letos pomladi vdala lahkomiselnemu življenju. Imele so vtis, da se ga je hotela na lahek način znebiti.

Zaslišan je bil nato tudi njen mož Josip, ki je v vsem svojem nastopu pokazal, da je velika dobričina. Izpovedal je zelo počasi, ker trpi zaradi govorne hibe. Povedal je, da sta že tri leta poročena in da sta vse do letos dobro izhajala. Zaradi nje je bil samo enkrat zaprt. Potrlil je, da sta se z ženo pobotala in da jo bo vzel nazaj k sebi.

— Vi imate ženo preveč rad, žene za take može ne marajo, mu je predočil prizanesljivo sodnik.

Po zaključku dokaznega postopanja in po predlogu državnega tožilca, da se Berlotova kaznuje po obtožnici, je sodnik razglasil naslednjo sodbo:

Berlotova je kriva prestopka po § 139 k. z. in se obsodi na 5 mesecev strogega zapora in mora plačati 100 lir povprečnine. Kazen je stroga, toda pravična. Proti zlobnemu lažnemu denunciantstvu je treba nastopiti z vso ostrostjo, da se izkorenini.

Državni pravdnik je takoj prijavil priziv zaradi prenizke kazni, obtoženka pa se ni mogla odločiti, ali bi kazen sprejela ali bi se pritožila. Bila je očitno presenečena, ker se je nadejala, da bo obsojena mnogo mileje in vsaj pogojno. Po posvetovanju z možem in ko se je informirala, da ji sodišče nikakor ne more spremeniti kazni v pogojno ali v denarno in da tudi ne bo deležna amnestije, je prijavila priziv.

DNEVNE VESTI

— **Grški finančni minister na obisku v Italiji.** Grški finančni minister Sotirij Gotzamanis si je, kakor poročajo iz Roviga, ogledal v Badiji Polesive filotehnično postajo nacionalnega razvojnega Zavoda za gojitev žitaric. Finančni minister Gotzamanis je odredil, da se ena od vrst žitaric poseje v poljedelsko najpomembnejšem delu Grčije. Zatem si je ogledal naprave za sušenje povrtnine in za tretje zelene konoplje.

— **Prihod predstavnikov evropske mladine v Rim.** V Rimu je bilo te dni zborovanje sekcije dela, tiska in propagande mednarodnega združenja evropske mladine. Udeležili so se ga zastopniki mladinskih organizacij Nemčije, Španije, Madžarske, Rumunije, Belgije (Valonci posebej in Flamci posebej) Nizozemske, Hrvatske, Slovaške, Bolgarije, Norveške, Danske in Finske.

— **Italijanski zdravnik specialist predava pred odličnimi madžarskimi zdravniki.** Na povabilo madžarskega zavoda za nalrelek medicinskih študij je predaval zdravnik-specialist senator prof. Amedeo Perna v vseučiliški avli v Budimpešti v navzočnosti medicinskih fakultetnih profesorjev budimpeštanske univerze o zdravljenju vojnih poškodb na obrazu in v ustih v raznih vojnih zdravstvenih edinicah. Madžarski zdravniki strokovnjaki so sprejeli poučna izvajanja odličnega italijanskega zdravnika-znanstvenika z odobravanjem in toplim priznanjem.

— **18 milijard in pol v 20 letih za železnice.** V dvajsetletju 1922-42 je rimska vlada izdala za ojačenje železniške mreže, izgraditev in elektrifikacijo železnic skupno 18 milijard in pol lir.

— **Sintetično meso na Švedskem.** Na Švedskem so pričeli te dni s prodajo takozvanega sintetičnega mesa. Gre za neke vrste beljakovinski kvas, pridobljen iz celuloze s postopkom kvašenja ter kipenja. S tem sintetičnim mesom se lahko pripravijo zelo okusne polpete in zrezki.

— **Nobenega zvišanja podnajemnin med vojno.** Rimski službeni list objavlja odlok, s katerim se določa, da se za časa trajanja vojne ne smejo zvišati podnajemnine za opremljene ali prazne sobe ter apartmane.

— **Kupola bazilike sv. Petra bo preurejena.** Ko je l. 1564 umrl slavni Michelangelo, ki je bil zasnoval znamenito baziliko sv. Petra v Rimu, ni bila gradnja bazilike s kupolo dovršena. Gradnjo je nadaljeval po Michelangelovi smrti lombardski arhitekt Della Porta, s katerim je sodeloval Domenico Fontana. Oba sta se sicer držala Michelangelovega zasnutka, vendar pa sta v podrobnostih ravnala po svoje. Tako se je zgodilo, da je bila kupola večja in na vrhu bolj koničasta nego si jo je bil zamislil Michelangelo. Sedanji papež je zaradi tega odobril načrt, da se gradnja, oblika kupole izpopolni po Michelangelovem zasnutku. Ker bo pa to povezano z izdatnimi stroški, bo ta načrt uresničen po sedanji vojni.

— **Doživljaj mlade mesečne kmetice.** 28-letna kmetica Pierra Gamalero iz kraja Lu pri Valenzi je mesečna. Te dni je v somambuličnem stanju zapustila postelj ter odšla v hlev, kjer je zagrabila vile in naložila slamo, ki jo je nastlala pod živino, ki pa je že davno počivala. Pri tem pa je z vilami ranila kravo, ki se je dvignila zaradi udarca in brcnila mesečno Gamalerovo s toliko silo, da jo je vrglo v kot hleva. Tedaj šele se je reva predramila in prebudila. Začutila je hude bolečine po vsem telesu. Ker se ni mogla dvigniti, je morala počakati do jutra, ko so prišli domači ter ji pomagali. Prepeljali so jo v bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima nesrečnica zlomljeno desno nogo, razen tega še poškodbe po vsem telesu.

— **Mladenič reši osem potapljajočih se žena.** Osem mlajših delavk iz okolice Raviga se je zvečer prepeljalo čez reko Po pri kraju Polesine Santa Giulia, kamor so šle delavke spat. Sredi reke pa se je čoln prevrnil. Vseh osem se je prekucnilo v vodo. Ker niso bile vse vešče v plavanju, jim je pretila nevarnost potopitve. K sreči pa je veslal čoln 17-letni Ivan Crepaldi iz Vitaliana, izvrsten plavalec, ki se mu je najprej posrečilo, da je čoln obrnil, nakar je vseh osem delavk drugo za drugo spravil v čoln ter jih rešene prepeljal k nabrežju. Zadnji dve rešeni, ki sta se že potapljali, so obudili k zavesti z umetnim dihanjem.

— **Neapeljsko spevno središče.** V gledališču Mercadante v Neaplju je bilo otvorjeno tamošnje središče spevov in pesmi. Otvoritvena svečanost je bila združena z radijsko oddajo ter s čitanjem poslanice strankinega podtajnika Ravasia. Sledila je revija vojnih pesmi in spevov od l. 1867 pa do današnjega dne.

— **Ako hočete zapesliti svojega otroka** mu kupite v knjigarni Tiskovne zadruge, Šelenburgova ulica 3, slikanico »Princesna Zvezdana« in barvnike. Pripravili boste otroku posebno veselje in zadovoljstvo.

— **Demografični razvoj prestolnice v 20 letih.** Leta 1922 je v Rimu živelo 704.036 prebivalcev, danes pa jih je 100% več, in sicer 1.457.390. Leta 1922 je Rim obsegal 22 okrajev, od katerih je bilo 8 priključenih v letih 1921-22. Danes obsega Rim 23 okrajev, 17 novih četrti, 12 predmestnih con in dve coni, ki sta določeni za dve veliki središči.

— **Rumunski novinarji v Firencah.** V torek je prispelo v Firence posebno odposlanstvo rumunskih novinarjev. Gostje bodo prebili v mestu nekaj dni. Na kolodvoru so jih sprejeli zastopniki oblasti in množica firenških novinarjev.

— **Literarni natečaj v zvezi s sedanjo vojno.** Revija za politične in vojaške studije »Comando« v Rimu je objavila trojni natečaj z nagradami v denarju. Teme natečaja so: a) zgodovinsko filozofska razprava o sedanji vojni (ena nedeljiva nagrada v višini 15;000 lir), b) roman ali zbirka novel z nacionalnim poudarkom in z navdihom iz sedanje vojne (nagrada 15.000 lir), c) pesem ali zbirka kratkih liričnih pesmi, ki jih je njihov avtor napisal po inspiraciji iz sedanje vojne. Vsa dela je treba poslati na sedež »Comando« v Rimu, ulica Carlo Cattaneo 20 b do 31. decembra 1942 v treh kopijah podpisanih s psevdonimom ali s posebnim geslom, ki ga je treba ponoviti v posebni zaprti kuverti, v kateri mora biti tudi odrezek, ki dokazuje, da je pisec aboniran na »Comando« v letošnjem letu. Nagrajena dela bodo objavljena.

— **Planinski vestnik.** V skupnem zvezku so zaradi varčevanja s papirjem pravkar izšle tri številke Planinskega vestnika in z njimi je zaključen 42. letnik te splošno priljubljene revije, ki je storila že toliko za poznavanje naših naravnih lepot ter za razvoj planinstva. Kakor je že tradicija, je tudi ta zvezek tiskan na dobrem papirju in spisi so lepo ilustrirani. Objavljeni so naslednji prispevki: »S smučkami na Adamello« (J. Glonar); »Nekaj o poči« (S. Peršič); »Na Vezuv in Pompeje« (J. Tomažič); »En dan na dolenjsko stran« (A. Debeljak); Fridrihštajn na Kočevskem (M. de Reggi. Priloženo je kazalo za zaključeni letnik, ki ga je spretno uredil dr. A. Brilej.

— **Nesreče.** Včeraj so se zatekli zdravit v ljubljansko bolnico naslednji ponesrečenci. — Ivana Bezlaja, 13-letnega sina posestnika iz Vrbljenj je zagrabila transmisija mlatilnice; ranjen je na glavi in po telesu — Matej Breskvar, 54letni železničar iz Zaloga, se je ranil na desnici. — Ivan Sirec, 56letni vpokojeni sprevodnik iz Ljubljane, si je pri padcu na stopnicah zlomil desnico. — Viktor Batič, 44letni ključavničar iz Ljubljane, si je pri nogometu poškodoval stopalo desne noge. — Janeza Korošca, 3letnega sina posestnika iz Cerknice, je krava sunila v lice. — Julija Korče, 50letna zasebnica iz Hotedršice, je padla s kolesa ter potolkla po glavi in rokah.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih v kinu Matici in Unionu: ob ½16. in ½18. uri; v Slogi neprekinjeno od 14. ure dalje. Ob nedeljah in praznikih v vseh treh kinematografih: ob 10., ½14., ½16. in ½18. uri!

KINO MATICA TELEF. 22-41

Drama sodobne socialne vsebine

Da, milostljiva...

Maria Denis — Leonardo Cortese

Emma Gramatica,

KINO UNION TELEF. 22-21

Sijajna komedija o očarljivi ženi, čulaškem možu ter čustvenem mladeniču

Izgubljena ljubavna pisma

Alfred Rasser, Anne Marie Blanc

KINO SLOGA TELEF. 27-30

Ganljiva filmska drama

Duša, ki se vrača...

V glavni vlogi lepa **Katalin Karady,** poznana iz filma **»Umirajoča pomlad«**

KINO MOSTE

Marika Röck z zborom baletk v krasnem glasbeno-plesnem filmu

Vražje dekle

in

Bastardo — Mešanec

Edini zakon snežnih dežela je pravica močnejšega

Nedelja: 13.30, 16.30; delavnik: 16.30

IZ LJUBLJANE

—lj **Še jutri lepo vreme?** Ker nam je nebo naklonilo že toliko lepih dni, si želimo, naj bi bilo vreme lepo še jutri, ko bomo obiskovali pokopališča. Snega se nam menda zdaj ni treba več bati, ker je še zelo toplo in se vreme menda vendar ne bo tako naglo spremenilo, da bi sneg zapadel čez noč kakor je lani pred praznikom vseh svetnikov Davi je bilo močneje oblačno kakor včeraj zjutraj, vendar smo še upali, da dežja ne bo. V splošnem ni bilo nobene bistvene spremembe sedanjega vremena v zadnjih 24 urah. Tudi zračni pritisk ni mnogo nižji kakor včeraj. Prav tako je ostala temperatura skoraj nespremenjena. Seveda ni zanesljivo, ali nam bo nebo tudi jutri prizaneslo.

KLOBUČARNA »PAJK«

vam strokovnjaško očisti, preoblikuje in prebarva klobuke vseh vrst po nizkih cenah. Lastna delavnica. — Se priporoča

RUDOLF PAJK, Sv. Petra c. 38.

—lj **Umrli so v Ljubljani** od 23. do 29. t. m.: Černe Uršula, 80 let, služkinja, Japljeva ul. 2; Bessek Jožera, roj. Wochinz, 82 let, zasebnica, Japljeva ul. 2; Kavčič Marija, roj. Marjek, 70 let, žena vpok. drž. žel., Gosposvetska c. 13; Karo Marija, roj. Robljek, 67 let, vdova mestn. delavca, Cesta dveh cesarjev 115; Verbajs Uršula, 73 let, postrežnica, Gallusovo nabr. 17; dr. Cholewa Josip, 57 let, uprav. zavoda za raziskovanje novotvorb, priv. docent Zagrebške univerze, Kongresni trg 8; Pirjevec Josip, 76 let, zasebnik, Tržaška c. 43; Rokavec Anton, 9 mesecev, sin delavca, Vodovodna c. — gram. jama; Leder Janez, 80 let, čevljar, Litijska c. 4; Anžič Mihael, 71 let, mesarski mojster in posestnik, Hradeckega c. 66; Cergolj Helena, roj. Rozman, 78 let, raznašalka mleka, Vodnikova c. 271; Modic Marija roj. Omejc, 72 let, delavka tob. tovarne, Pokljukarjeva ul. 14; Čeh Marija, roj. Stojčič, 36 let, žena policijskega agenta, Predovičeva ul. 21; Vidmar Anton, 70 let, šolski upravitelj v pok., Vegova ul. 2. — **V ljubljanski bolnici so umrli:** Gorjup Ana, 4 mesece, hči delavca, Stare Jarše pri Ježici; Gorenc Anton, 22 let, sin posestnika, Kamnje 17, obč. št. Rupert; Zajc Alojzij, 2 leti, sin posestnika, Hrastje 2, obč. Grosuplje; Opeka Stanislav, 21 let, sin posestnika, Vrhnika, Kornikova ul. 2; Piber Primož, 8 dni, sin uradnika, Dolenjska c. 10; Ček Anton, 55 let, žel. delavec, Ižanska c. 181; Kralj Marija, 69 let, kuharica, Židovska steza 2; Pišljar Loka, 69 let, služitelj v p., Tržaška cesta 19; Štrlekar Janez, 39 let, žel. delavec, Videm 16 pri Grosupljem; Kozlevčar Marija, 44 let, žena posestnika, Vol. vas 7 pri Višnji gori; Ahlin Lucija, 56 let, posestnica, Vel. Stara vas 9 pri Grosupljem; Žnidarič Frančiška, 52 letna žena zidar. pom., Kettejeva ul. 3; Štefan Marija, 82 let, zasebnica, Sv. Petra c. 21; Kastelic Antonija, 83 let, vpokoj. tob. tovarne, Einspielerjeva ul. 24; Boben Marija, roj. Jeraj, 67 let, vdova žel. čuvaja, Podjunska ul. 4; Kozlevčar Marija, 7 let, hči delavca, Zadvor 66 pri Dobrunjah; Klun Ivanka, 42 let, kuharica, Karlovška c. 8; Gregorič Angela, 32 let, žena plesk. pomočnika, Sp. Hrušica 43; Urk Maksimiljan, 47 let, Trava, Bosna; Cankar Helena, 72 let, Ig 72.

—lj **Ne kupujte gob po hišah!** Naš najboljši poznavalec gob, Ante Beg st. nas je v listih opozoril, da ljudje nabero tudi dosti strupenih in zdravju škodljivih gob ter jih ponujajo naprodaj. Tudi na živilskem trgu so strokovnjaki mestnega tržnega urada letos že večkrat ugotovili manj vredne, zdravju škodljive in strupene gobe ter seveda zahtevali, da jih takoj odstranijo. Prodajalke so se zaradi tega tudi razburjale in predrzno izjavljale, da takih gob ne bodo več prinesle pred oči organov tržnega urada, **pač jih bodo pa prodale po hišah.** Naše prebivalstvo je dobro poučeno, kako nevarne so nekatere gobe, zato pa ne bomo o tem vprašanju razpravljali na široko, temveč opominjamo z vso resnobo naše gospodinje, **naj vse v hišo prinešene gobe takoj z vso odločnostjo zavrnejo,** čeprav prodajalke zatrjujejo, da so gobe prave in dobre. Pri tem pa pripominjamo, da dandanes nabirajo gobe tudi ljudje, ki jih ne poznajo in zato lahko tudi brez slabega namena prodajajo zdravju škodljive gobe. Zanesljivo dobre in užitne gobe so naprodaj samo na gobjem trgu pred semeniščem, ker so pod neprestanim nadzorstvom strokovnjakov.

—lj **Ljubljanski komorni trio,** ki bo koncertiral v torek, dne 3. novembra ob 18. uri v veliki filharmonični dvorani, ima za seboj deset let intenzivnega, umetniškega dela. Ustanovil ga je agilni glasbenik čelist Leskovic, v zvezi z violinistom Ruplom in pianistom Lipovškom. Imeli so par jako lepih koncertov, a žal se je združenje razšlo, ker je moral Leskovic v tujino, Rupel pa se je posvetil bolj svoji solistični koncertni karijeri. Pozneje se je predstavil našemu občinstvu nov trio, takozvani radijski trio z violinistko Ornikovo, čelistom Šedlbauerjem in Lipovškom. Pred letom dni pa je vstopil v trio violinist Dermelj in od tedaj prireja to komorno združenje redne koncerte v naši sredini, Trio obvlada ogromen sporel, ki vsebuje poleg klasikov in romantikov, mnogo najnovejših tovrstnih skladb, posebno iz slovanske literature in v prvi vrsti iz Slovenske. Za svoj torkov koncert je pripravil Trio štiri dela, ki so jih napisali: Pugnani, Mozart, Lipovšek in Smetana. Na koncert Ljubljanskega komornega tria vabimo. Vstopnice so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

—lj **Za vse umrle vojne žrtve** na slovenski zemlji bo na Vernih duš dan 2. novembra 1942 ob 9. uri sv. maša zadušnica v Ljubljani, v cerkvi Marijinega Oznanenja (pri Frančiškanih). Ljubljančani, udeležite se kot vsako leto tudi letos žalne slovesnosti in molite za pokoj duš vseh žrtev!

—lj **Za red v tramvaju.** S tem naslovom smo te dni brali pritožbo zaradi nereda na tramvaju, ki po mnenju pisca nastaja na vsaki postaji zato, ker potniki iz voza ne morejo izstopiti zaradi pritiska onih, ki bi radi vstopili. Izgovor na to pritožbo je pa kaj preprost, saj bi te pritožbe sploh ne bilo, če bi se vsi, ki se vozijo z električno cestno železnico, ravnali po tolikokrat ponavljanem predpisu, naj izstopajo samo pri sprednjih, vstopajo pa samo pri zadnjih vratih. Dokler se tega ne bomo navadili, je red na tramvaju nemogoč in pritožbe nikdar ne bodo prenehale. Zato spet ponavljamo in prosimo, naj se potniki v tramvajskih vozovih ravnajo po predpisu ter vstopajo brez izjeme samo pri zadnjih vratih, se med vožnjo neprestano pomikajo proti sprednjim vratom in samo pri sprednjih vratih izstopajo. Vstopanje pri sprednjih vratih je prepovedano ter je voznikom tudi naročeno, naj takoj zapro sprednja vrata, ko potniki izstopijo, nato pa nobenemu več ne odpro vrat, ki bi hotel vstopiti spredaj.

—lj **Pasji kontumac** je moralo okrajno glavarstvo Ljubljana-okolica razglasiti za občine Rudnik, Ig, Šmarje in Dobrunje, ker so na Rudniku pri nekem psu ugotovili pasjo steklino. Ker velik del teh občin meji na mestno občino ljubljansko in je zato lahko mogoče, da se navzlic zapornim ukrepom prenese nevarna steklina tudi na mestno ozemlje, opominjamo vse ljubljanske lastnike psov in mačk, naj skrbno pazijo na svoje ljubljence. V mestu je prav mnogo psov in med njimi tudi preveč slabo hranjenih in slabo oskrbovanih, torej preveč takih revežev, ki se gospodarji zanje ne brigajo. Zaradi nevarnosti stekline zato z vsem poudarkom opominjamo lastnike psov in mačk, da svoje živali morajo dobro oskrbovati in jim dajati dosti hrane. Kdor pa tega ne mara ali ne more storiti, naj živali ne pusti hirati ter naj jih raje pusti pokončati, da sestradanim živalim ne bo treba iskati hrane po mestu. Take živali se navadijo potepanja in najprej staknejo steklino ter so ljudem najbolj nevarne. Na vsako tako žival, ki se potepa brez nadzorstva, naj prebivalci opozore mestnega konjača ali pa tržno veterinarski oddelek v Mahrovi hiši na Krekovem trgu št. 10, ki bo takoj ukrenil vse potrebno za varnost prebivalstva.

—lj **Stenografski posebni tečaji — dnevni in večerni — se pričnó dne 6. novembra.** Začetni in nadaljevalni oddelek, brzopisne vaje po diktatu. Specijalni tečaji po hitri in najuspešnejši metodi. Učnina nizka. Posebni oddelek za dijake-inje. — **Posebni tečaji za strojepisje, knjigovodstvo, jezike** itd. — Novi prospekti s slikami in informacije na razpolago pri ravnateljstvu: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska cesta 15.**

—lj **Naknadno vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofov učni zavod« v Ljubljani, Domobranska 15, za Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti se vrši do 10. novembra.** Redni dijaki-nje uživajo slične pravice kot na drž. šolah. Šolnina zmerna. Manj premožnim se dovoljuje popust na šolnini. Podrobne informacije in prospekti so na razpolago v pisarni ravnateljstva.

—lj **Učite se strojepisja! Novi eno-, dvo- in trimesečni strojepisni tečaji — dnevni in večerni — se pričnó v sredo 4. novembra.** Najuspešnejša desetprstna učna metoda. **Specialna strojepisna šola.** Največja moderno urejena strojepisnica. Učnina zmerna. Posebni oddelek tudi za dijake-inje. Posebni tečaji za stenografijo, knjigovodstvo, jezike — po želji in izbiri. Novi prospekti s slikami in podrobne informacije na razpolago pri ravnateljstvu: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.**

—lj **Visokošolci-ke in dijaki-nje, ki obiskujete redne srednje, strokovne in visoke šole, porabite svoj prosti čas čim koristneje, da se priučite tega ali onega praktičnega predmeta. Dne 6. oktobra se pričnejo posebni tečaji za strojepisje, knjigovodstvo, italijanščino itd. (Izbira predmetov po želji.)** Učnina zmerna. Tečaji bodo trajali 3—4 mesece, tedensko do 4 ure pouka. Podrobne informacije in prospekti na razpolago pri ravnateljstvu: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.**

—lj **Višji trgovski tečaj za ekonomsko-komercijalno izobrazbo. Vpisovanje se vrši še do 10. novembra.** Pogoji za sprejem: Višja šolska predizobrazba. Šolnina zmerna, manj premožni uživajo popust. — Izrednim slušateljem-icam je dovoljen tudi obisk posameznih predmetov po želji. Podrobne informacije in prospekti na razpolago pri ravnateljstvu: **Trgovsko učilišče Christofov učni zavod v Ljubljani, Domobranska cesta 15.**

—lj **Jezikovni tečaji — italijanščina, nemščina, francoščina itd. — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2** — se otvorijo v dneh 3., 4. in 5. novembra. Začetni, nadaljevalni in konverzacijski tečaji z osnovami italijanske trgovske korespondence. Najnovejša učna metoda. Pouk iz vseh trgovskih predmetov. **Vsi tečaji so uradno dovoljeni.** Informacije in vpisovanje dnevno do 19. ure.

Križanka

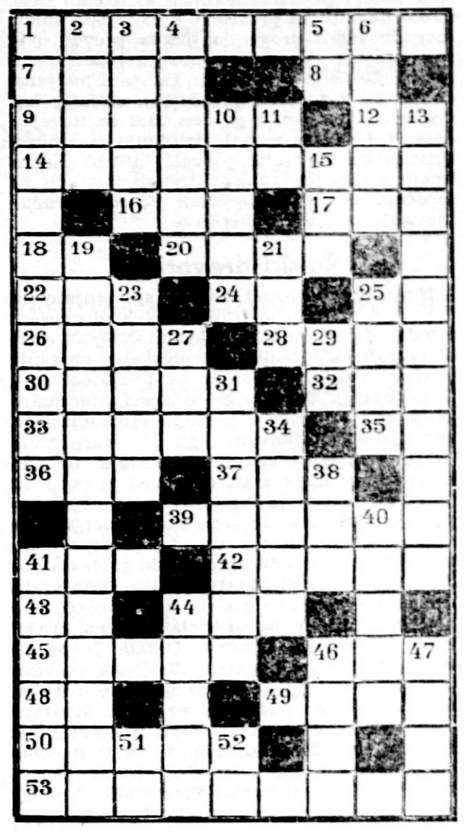

Besede pomenijo

Vodoravno: 1. praznik mrtvih, 7. povelje, 8. dve zaporedni črki v besedi slovenščina, 9. seznam prepovedanih knjig, akademska legitimacija, 12. pesem, 14. svobodna republika v srednji Italiji, 16. evropska denarna enota, 17. zdravilo, 18. latinski veznik, 20. potem, 22. prostor, kjer se sestajajo proizvajalci in potrošniki, 24. kazalni zaimek, 25. nada, 26. del noge, 28. pritok Drave, 30. misel, 32. slovenski zgodovinar, 33. čistiti (gnoj, sneg), 35. italijanski predlog, 36. končnica ženskih samostalnikov, 37. sem, semkaj (srbhrv.), 39. majhen kmet, 41. vrtna zelenjava, 42. elektroda (množ.) 43. osebni zaimek, 44. ve, ume, je sposoben, 45. vodja indijskega nacionalističnega gibanja, 46. žepno orodje, fantovsko orožje, 48. sredi orla, 49. kurivo, 50. osnovne računske količine, 53. sportne dvorane, arene.

Navpično: 1. jesenski praznik, 2. vulkan, 3. plodno, kar je v sorodstvu, 4. reka v severni Poljski, 5. neprijetna žvalca, 6. mlad pes, 10. utežna enota za dragocene kovine, 11. začetek sreče, 13. zadnje domovališče vseh zemljanov, 15. zemlja, ilovica, 19. običajno, v navadi že daljšo dobo, 21. krajevni prislov, 23. del vrta, 25. javna naprava, prostor, kjer redno posluje oblast, 27. na tisto stran, 29. razum, pamet, 31. poveljniki kozaške vojske, 34. označbe, naslovi, 38. tuje moško ime (fon.), 40. nevednež, topoglavec, bebec, 41. zadnja človekova pot na zemlji 44. dozdevati, domnevati, misliti, 46. nerabljeni, 47. mrtvašnica v Ljubljani, 51. zlato (fr.), 52. španski spolnik.

Rešitev zadnje križanke

Vodoravno: 1. likalnik, 8. ro, 10. Morava, 15. Iran, 16. Agamemnom, 19. ves, 20. Banat, 22. Oman, 23. or, 24. dan, 25. Eva, 26. peripetije, 30. rep, 32. rada, 34. nato, 35. eno, 37. ro, 38. Idaho, 40. oč, 41. ano, 43. oblak, 44. ji, 45. ananas, 49. knuta, 50. Stalingrad, 51. Alžir.

Navpično: 1. Liberija, 2. Iravadi, 3. Kanada, 4. Ana, 5. na, 6. Igor, 7. kamin, 8. reneta, 9. Om, 10. morje, 11 on, 12. Avar, 13. Venera, 14. as, 17. mapa, 21. tp, 27. ep, 28. Tonka, 29. enota, 31. poker, 33. ahat, 36. Abel, 39. ona, 40. dni, 42. OND, 46. Al, 47. an, 48. S(imon) G(regorčič).

SLAB SPOMIN

— Kaj predstavlja ta slika? — vpraša obiskovalec umetnostne razstave slikarja.

— Ne vem, ne morem se spomniti. To sliko sem naslikal že pred letom dni.

PRI ZDRAVNIKU

— Torej, gospa, vsak dan skodelico čaja, zeleno solato, skorjo kruha in malo sadja.

— Kdaj pa, gospod doktor, pred jedjo ali po nji?

Mali oglasi

POHIŠTVO
po naročilu in vse vrste stolov izdelujem. Politiram oprave in izvršujem vsa popravila najceneje. — **Josip Zorman** Ljubljana, Breg 14.

VAJENCA
za tapetniško obrt — sprejmem takoj. — Franc Sajovic, Ljubljana, Stari trg 6.

KORENJE
preskrbim vsako množino. Interesenti naj pustijo naslov in količino. — Vinotoč, Kopitarjeva ulica.

STAVBNA DELA
vrtne ograje, fasade, vse v to stroko spadajoča dela izvršuje — stavbno podjetje **Rudolf Terčelj** (pri novi cerkvi v Šiški).

Drevored ob Ljubljanici že 130 let star

Najstarejši ljubljanski drevored, le še delno ohranjen, je na desnem nabrežju Ljubljanice od semeniščа do prisilne delavnice

Ljubljana, 30. oktobra

Če smo že opozorili na prvi mestni nasad, ki ga ni več, na vrt za škofijskim dvorcem, je prav, da se spomnimo še najstarejšega ljubljanskega drevoreda. Ohranili so se nam le ostanki najstarejšega in najdaljšega drevoreda ob Ljubljanici na desnem bregu med semeniščem in prisilno delavnico.

Edini prostor za drevored

Ko je padlo mestno obzidje in se je mesto razmahnilo čez stare tesne meje, vendar še ni bilo prostora za večje nasade. Za večji drevored je bil na desnem bregu Ljubljanice edini prostor. Preproste drevorede v starih časih bi lahko zasledili sicer tudi drugje na selanjem mestnem področju, a v mestu samem jih ni bilo. Raslo je le nekaj lip, a posamezno. Tudi ta drevesa so zavzemala preveč dragocen prostor, da bi tam, ko so jih morali podreti, posadili druga. Zato pa moramo šteti v čast našim prednamcem, da so uredili drevored na edinem prostoru, kjer je bilo sploh mogoče saditi drevje, ne da bi preveč oviralo promet. Vsekakor jim je bila lepota mesta že tedaj pri srcu. Da je Ljubljana dobila že v začetku prejšnjega stoletja lep drevored, ima velik pomen tudi za novejše čase; tako se je razvila tradicija mestnega vrtnarstva in težko je reči, ali bi mesto imelo dandanes toliko drevoredov, če bi meščani že v starih časih ne imeli razumevanja za javne olepšave.

Šolski drevored

Na stari drevored nas je spominjalo še v novejšem času lepo ime: Šolski drevored. Škoda, da se nam ni ohranilo. Spoštovati bi morali bolj preteklost mesta in ohraniti vsaj v imenih, čemur že ne prizanese čas. Drevored je dobil ime po stari gimnaziji, ki je bila v poslopju bivšega samostana na sedanjem Vodnikovem trgu. Na staro gimnazijo nas zdaj več ne spominja nobeno ulično ime. Toda stari drevored je posebno trdoživ; čeprav je izgubil svoje ime in čeprav se od leta do leta bolj redči ter je vedno več trhlih dreves, je preživel celo največjo krizo: bali smo se, da ga bodo podrli, ko so začeli zidati tržnico. Eno vrsto dreves so v resnici podrli, ker drugače pač ni bilo mogoče, saj so stala prav na kraju, kjer so sezidali tržnico. Ostala je pa še vrsta kostanjev ob trgu. Tudi ta drevesa niso bila več lepa in ne posebno zdrava. Kostanju naše podnebje ne prija. Kostanj hitro ostari. Krošnja se kmalu zredči, ker se veje suše in rade krhajo. Pa tudi deblo začne kmalu trohneti. Kostanjeve drevorede je treba pogosto obnavljati. Vendar so naši vrtnarji tudi večkrat skušali pomladiti ostarele kostanje. Tako so jih pomlajevali v Zvezdi, da bi se ne zamerili Ljubljančanom, ki jim je stara Zvezda prirasla tako zelo k srcu. Pomlajevali so jih tako dolgo, dokler je bilo kaj soka v napol trhlih drevesih, ki so celo ogražala življenje ljudi. Končno so jih podrli in zdaj so meščani menda že preboleli hudo izgubo. Zato so pa bili meščani tudi hvaležni arhitektu, ki jim je ohranil vsaj del starega, šolskega drevoreda na Vodnikovem trgu pred tržnico. Lani so vrtnarji pomladili stare kostanje. Da bi drevesa preveč ne zaslanjala tržnice, ki bi se ne mogla uveljaviti kot arhitektonski element, je arhitekt določil, koliko jih naj pristrižejo. Obžagali so precej krošenj, kar pa, kakor se je izkazalo letos, drevju ni škodovalo; drevesa so dobila celo novo izpodbudo, da so veje začele bolje zeleneti.

Najprej so bili posajeni orehi

V začetku niso bili v šolskem drevoredu posajeni kostanji. Tu je bil najlepši drevored orehov in tudi dandanes so nekateri načenjali vprašanje, zakaj vrtnarji ne sade v drevoredih več orehov, ki so tako lepa drevesa in dajejo dober sad, razen tega je pa orehov les dragocen. Ko so urejevali šolski drevored pred 130 leti, niso imeli še skušenj, katero drevo se bolje obnese in odločili so se menda po naključju za oreh. Drevored je bil urejen hkrati z vrtom za škofijskim dvorcem ter sta bila prav za prav oba nasada celota. Oreh se je dobro obnesel, vsaj v začetku. Drevesa so zelo dobro rasla, tako da je vrtnar celo opozarjal na pomanjkljivost, češ, kmalu bodo začela jemati svetlobo gimnaziji. Orehi so naglo zrasli in ko so bili večji, so jih najbrž prav zaradi tega, ker so bili preveliki ter so jemali svetlobo, podrli vzdolž gimnazije in semeniščа. Vendar drevoreda niso nameravali uničiti. Posadili so lipe, a menda niso pomislili, da se tudi lipa zelo razrase.

Oreh, lipa ali kostanj?

Lipovi drevoredi imajo pri nas tako vnete zagovornike kakor nasprotnike. Nasprotniki lipe trdijo, da lipa najprej odvrže listje ter zelo smeti. Zagovorniki jo pa zagovarjajo, da je najlepše drevo in da nobeno drugo — razen sadnega drevja — med našim domačim drevjem ne cvete tako lepo. Lipovo cvetje je pa tudi zelo cenjeno. Na lipah čebele naberejo mnogo medu. V Ljubljani so nekaj časa res upoštevali lipo ter jo sadili v novih drevoredih. Starejših lipovih drevoredov pa niso obnavljali. Eden starejših lipovih drevoredov v Ljubljani je na levem bregu Ljubljanice, na Sv. Petra nasipu. Drevesa so tam bolj žalostna, ker so ljudje leto za letom lomili veje pri nabiranju cvetja. Sicer pa lipa zrase košata tudi v Ljubljani. Vrtnarji menda neradi sade v drevoredih drevje, ki daje preveč privlačen sad ali cvetje. V mestih takšno drevje preveč trpi. Zato najbrž tudi ni v Ljubljani več drevoredov orehov, odnosno niso več obnavljali drevoreda na desnem bregu Ljubljanice. Da se pa oreh precej dobro obnese tudi v Ljubljani, nam priča prav najstarejši ljubljanski drevored. Na Poljanskem nasipu ob Ambroževem trgu je menda še nekaj prvih orehov najstarejšega drevoreda. Sicer niso več lepa drevesa, a takšne starosti bi kostanji ne dočakali. Končno je kolikor toliko uporaben tudi les starih orehov, če deblo ni preveč trhlo. Orehu bi morali priznati prednost pred kostanjem, a morali bi ga zaščititi, da bi drevja ne polomili preveliki prijatelji orehovih jedrc.

Najstarejši drevored je vzdrževal magistrat

Da je bil ta najstarejši ljubljanski drevored res mestni, sklepamo iz tega, da ga je vzdrževalo mesto vsaj prva leta, do leta 1815. Tedaj je oskrbo prevzela uprava pokrajinskega sklada do l. 1818. Pozneje je vzdrževanje prešlo menda zopet na mesto. Vzdrževali so ga dovolj dobro, ker se nam je kljub vsem spremembam ohranil vsaj delno do danes. Orehov je sicer le nekaj, ker so pač sadili namestu njih druga drevesa, najprej lipe, potem pa kostanje. Drevored je preživel regulacijo Ljubljanice, urejevanje in nasipanje nabrežij, določitev nove stavbne črte in vse druge spremembe. Delno je ohranjen tudi še na Poljanskem nasipu med mesarskim in šentpetrskim mostom. Poljanski nasip je po večini zelo ozek, zato za drevesa ni bilo prostora. Kjer so zdaj mestne hiše ob Poljanski cesti in nasipu, sezidane v novi stavbni črti, je bil nekdaj Gestrinov vrt. Ostalo je le ime Gestrinova ulica; to je dvoriščni prehod med mestnimi hišami. Na Gestrinovem vrtu so rasli včasih krasni orehi, a podrli so jih že pred več desetletji. Pozneje, še pred dobrimi desetimi leti, je bilo tam nekaj res lepih kostanjev, kakršnih ne najdete kjerkoli v Ljubljani. Kostanje so podrli, preden so začeli podirati staro, enonadstropno hišo in dvoriščne stavbe. Tam je bila med svetovno vojno nekaj časa mestna aprovizacija. Slabo je ohranjen stari drevored med šentpetrskim mostom in cukrarno, tako, da tam skoraj ne moremo govoriti o njem. Pač pa je še precej lep drevored kostanjev med cukrarno in prisilno delavnico. Tam je nabrežje dovolj široko, da drevje ni tako oviralo voznega prometa. Mestni vrtnarji tudi dandanes skrbe, da ohranijo, kjer je mogoče kljub vsem preureditvam stare nasade. Tako tudi obnavljajo šolski drevored, kakor so skušali vsaj delno ohraniti drevored na desnem nabrežju med trimostjem in šentpetrskim mostom. Vendar tam niso mogli več povsod nasaditi drevja, kjer je raslo pred regulacijo nabrežij in kanalizacijskih del, ker bi preveč oviralo promet.

Mladi fašisti ob protitankovskem topu

Iz zgodovine puške

V starih časih so imeli ljudje še zelo primitivno orožje

»To-lo-tsi-ang« so imenovali Kitajci čuden instrument, ki so ga iznašli sredi 13 stoletja; na zgornjem koncu dolge palice je bil pritrjen kos cevi; to cev so napolnili s smodnikom in na vrh stlačili majhno kroglico iz gorljivih snovi. Če so to »sulico vihravega ognja« prižgali, je smodnik vrgel gorljivo snov iz cevi in goreča krogla je zletela visoko v zrak. Ali so se Kitajci samo veselili ognja te rakete, ali pa so zasledovali s temi ognjenimi kroglami tudi manj človeške smotre in so n. pr. zažigali hiše ali sovražne utrdbe, nam izročilo ne pove.

Arabci so v 14. stoletju uporabljali zelo podobno orodje, ki so ga imenovali »madfa«. Služilo jim je kot orožje in so z njim streljali v nasprotnikovo taborišče ogenj in — strah.

Ob deževnem vremenu so bitke odpovedali

Konzervna pušica in lovska puška gotovo nimata med seboj sličnih potez. In vendar so obe v nemškem jeziku enako imenovali. Če pa opazujemo najstarejšo ohranjeno »puško«, tako imenovano »Tannenberško puško« iz leta 1399, izdelano iz brona in zelo podobno omenjeni »to-lo-tsi-ang« razumemo, da so v njej videli prvenstveno shrambo za naboj smodnika, torej dejansko neke vrste pušico.

V 33 cm dolgo cev je bilo mogoče spraviti nekaj smodnika in svinčeno kroglo premera 17 mm. Skozi priključeni masivni kovinski del je bil izvrtan kanal v ozadje in v stran navzven. Kanal je bil napolnjen s smodnikom. Na vžigalno luknjo so pritisnili prižigalo (lunto) in naprava se je sprožila. Lunte pa so bile že oridobitve. Morale so med vso bitko goreti. V ta namen so spojili vrvice drobno drugo z drugo in jih namočili v raztopini svinčenega sladkorja in rečne vode. Vendar je mnogo bitk moralo odpasti zaradi prevlažnega vremena, ker lunte niso hotele goreti.

Težko otovorjeni strelci

Na pohodu je moral vsak deseti mož nositi v prelukнjanem pločevinastem tulcu gorečo lunto, pri kateri so si mogli njegovi tovariši prižigati svoje. Muškетirji ali arkebuzirji so sploh morali nositi seboj vsakovrstne stvari. Najmanj vsak drugi mož je nosil seboj cev, na katero je bil spredaj prikovan poseben opornik, ki ga je bilo mogoče opreti v prsobran in obesiti v strelnico ter tako omiliti pretrd udarec nazaj.

Ves opornik je tehtal 7 do 10 kg in še več. Vsak mož je nosil tudi 11 lesenih ovojev z naboji smodnika, pripravljenimi za posamezni strel. Mošnja za krogle je vsebovala 12 do 15 krogel, katerih vsaka je pri muškети tehtala blizu 60 gramov, pri arkeluzi pa okoli 22 do 36 gramov. Potrebnih je bilo 42 povelij, da je bilo mogoče po predpisih pripraviti arkeluzo za strel.

Vse je bilo odvisno od hitrosti streljanja

Lunta je bila že davno zastarela. Napeli so pero, ki je ob sprožitvi podrgnilo nazobčano kolesce ob košček žveplenega krška tako, da so se vžigale iskre in je ena od njih verjetno padla na vžigalno ponvico. Ali pa je pero sprožilo vzvod s kresilnim kamnom proti jeklenemu sedelcu in doseglo enak vendar mnogo bolj siguren uspeh. Še vedno pa so morali v papir zavit naboj in v barhantno cunjico zavito kroglico poriniti v cev od spredaj in napolniti vžigalno ponvico, predno so mogli misliti na strel.

Tako je bilo v sedemletni vojni in ne mnogo bolje še v znanih bitkah pri Jeni in Auerstädtu, pri Lipskem in pri Belle Alliance. In vendar so izvrstno izvežbani vojaki Friderika Velikega dosegli najmanj dva strela na minuto. Da pri tem niso mogli skrbno meriti, je bilo brez pomena! Nasprotniki so si stali nasproti tako tesno drug ob drugem, da je bilo le težko streljati mimo tako gostega, živega zidu. Važno je bilo le, kdo je hitreje streljal. Proti Napoleonovim vojakom borečim se v razkropljenih skupinah pa so bili ti strelci seveda brez moči. Porazi pri Jeni in Auerstädtu se deloma tolmačijo tudi kot posledica tega dejstva.

Pokalno živo srebro

Tudi francoska vojska je bila zelo slabo oboroženа. Celo zelo dober kresalnik je vzdržal le okoli 50 strelov in je moral biti na to po zelo težavnem postopku izmenjan. Kresalnike je bilo mogoče nabiti šele po 13 prijemih. Pri tem so raztresli toliko smodnika da je bila vžigalna količina pri vsakem strelu drugačna. Posebna preiskava, ki je bila leta 1817 v francoski armadi, je ugotovila, da je pri teh okolnostih odpovedal vsak sedmi strel.

Leto kasneje je iznašel Joseph Egg »strelno kapico«. Anglež Howard je odkril v pokalnem živem srebru snov, ki se pri udarcu ali sunku vžge in da dolg plamen. Poskušali so že potisniti v vžigalni kanal puškе, ki so se polnile od spredaj svalke ali klobasice pokalnega živega srebra in jih s petelinovim udarcem prižgati. Egg pa je iznašel v strelni kapici v »piston« lahko ustavljivi kos, iz katerega je nato plamen šinil v naboj.

Skrivnost polnjenja od zadaj

Med tem ko so že dolgo časa kroglo spajali spredaj s patrono, da je ni bilo treba posebej potisniti v cev, se je Dreyse domislil, da bi tudi strelno kapico spojil s patrono. Izdelal je puško, ki se je odpirala od zadaj in je patrono porinil v cev ter jo zopet z vrtljivim in premakljivim lesenim valjem zaprl. Na to je napel pero, ki je pri sprožitvi udarilo z vžigalno iglo na pokalno živo srebro v notranjosti patrone in naboj je eksplodiral.

Tej puški so se v začetku zelo smejali, vendar so Prusi zmagali z njo v bitkah leta 1844. in 1866. Le šest prijemov je bilo še potrebnih, da je bila pripravljena za strel.

Turčija in njena preskrba

V Ankari se je zbralo nedavno več upraviteljev pokrajin na posvetovanja z notranjim ministrom Redžepom Bekerom. Na posvetovanju so se obravnavala vprašanja preskrbe prebivalstva z živili in kurjavo čez zimo. Tudi ministrski svet je na enі svojih zadnjih sej obravnaval to vprašanje. Notranji minister je nujno pozval vse upravitelje pokrajin, naj ustanove v vsakem vilajetu poseben organ za zatiranje veriżništva in navijanje cen. Njihova skrb bodi, da se bodo določbe zakona o zaščiti naroda strogo izpolnjevale.

Na posvetovanju istanbulskega guvernerja s trgovci z žitom se je izkazalo, da preskrba istanbulskega prebivalstva doslej ni šla gladko. Cene žita so znatno poskočile. Istanbul ima zdaj okrog 1,000.000 prebivalcev. Za dovoz žita in moke bi rabilo mesto nujno dnevno 20 vagonov. V Turčiji je nastal zadnje čase v pogledu transporta precej težak položaj. Na drugi strani je pa moral turški pomorski promet letos sprejeti mnogo več potnikov kakor prejšnja leta. Konzum premoga se je povečal od 650.000 lani na 700.000 ton letos.

Pa tudi železniški promet se je znatno povečal, zlasti na anatolski progi, kjer prispe na istanbulsko končno postajo dnevno okrog 300 vagonov. Zato so nastale težkoče v pogledu iztovarjenja in spravljanja blaga v skladišča.

Madžarsko notranje posojilo

Za kritje izrednih izdatkov je razpisala Madžarska notranje posojilo v znesku 500 milijonov pengö. Posojilo se pa ne podpisuje javno, temveč so ga prevzele banke, hranilnice in zavarovalnice. Od celotnega zneska je prevzela madžarska industrija 188.000.000, ki jih je razdelila na posamezne panoge in podjetja. Posojilo je bilo treba podpisati in denar vplačati v treh mesecih in sicer do 27. avgusta 72, do 10. septembra naslednjih 72, do 1. oktobra pa 37 milijonov. Da se razbremeni industrija je določena Zveza bank in hranilnic izjavila, da je pripravljena prevzeti financiranje blagajniških zapisov do 100% pri 4.5% obrestih ne da bi zahtevala amortizacijsko obveznost. Ker se blagajniški zapisi samo obrestujejo po 4.5%, znaša dejanska obremenitev madžarske industrije letno samo 0.25%.

Jesenski manevri bolgarske vojske

Od 14. do 19. oktobra je imela bolgarska vojska letošnje jesenske manevre. Prisostvoval jim je tudi kralj Boris v spremstvu princa Kyrila. Pregledal je vse čete in 20. oktobra je bila v njegovi navzočnosti velika vojaška parada. Kralj je v nagovoru na vojaštvo izrazil svoje zadovoljstvo in pohvalo. Na paradi se je zbralo tudi mnogo civilnega prebivalstva, ki je prirejalo kralju in vojski navdušene manifestacije.

Ljudje, ki vohajo kače

Med najbolj čudne poklice v Indiji spada gotovo poklic ljudi, ki vohajo kače. Vonj mora biti seveda izredno razvit, če hoče človek zavohati kačo v njenem skrivališču. S košarami, vrečami in močnimi vrvicami opremljen se napoti tak človek v kraje, kjer je mnogo strupenih kač. Po vonju takoj spozna, ali so pod to ali ono skalo kače. Čim jih zavoha, začne razkopavati kamenje in zemljo, da pride do njih. Za lov na kače so najprikladnejše jutranje ure, ker leže kače ob tem času nepremično v svojih ležiščih in tudi niso tako nevarne kakor čez dan, ko se ogrejejo na soncu. Ker pa gre pogosto za zelo nevarne strupene kače, mora biti človek zelo previden, pogumen in spreten, da jim pride do živega.

Bolgarska zdravilna zelišča za Nemčijo

Količina za izvoz v Nemčijo določenih bolgarskih zdravilnih in čajnih zelišč je bila letos ponovno zvišana. Bolgarija bo izvozila v Nemčijo 75.000 metrskih stotov zelišč v vrednosti 3 milijonov mark. Pridelovanje zdravilnih zelišč se je v Bolgariji na nemško pobudo znatno razširilo. Prvotno je izvažala Bolgarija v Nemčijo samo lipovo cvetje, pozneje pa vsa zdravilna zelišča. Bolgarija ima zdaj 4000 strokovnjakov za zdravilna zelišča, ki bodo poučevali 50.000 nabiralcev in pridelovalcev zelišč kakšna zdravilna zelišča se v Nemčiji najlažje spravijo v denar.

DOBER ODGOVOR

— Včeraj sem vam dal liro, danes ste pa že zopet tu! — se zadere gospod na berača.

— Eh, kaj hočemo, najel sem avto in se odpeljal na večerjo, potem sem pa zavil še v kino in bilo je po denarju, ki ste mi ga dali vbogajme.

RAZTRESENOST

— Oni dan mi je bila ukradena denarnica iz žepa.

— Kaj nisi začutil roke v žepu?

— Sem, toda mislil sem, da je moja.

MERILO

— Na koliko stopinj ste segreli sobo?

— Na petnajst, milostiva.

— Kaj mislite, da je za tako veliko sobo to dovolj?

OPREZNOST

— Ali si čital v novinah članek o novi bolezni?

— Kaj? O novi bolezni? Skrij brž novine, da jih ne najde moja žena!

TAKT

— Kaj je takt?

— Takt je tisto, kar starega sivolasega gospoda odvrača, da ne prikliče dami mladostne zunanjosti z nežno rdečkastimi lici v spomin, kako sta se kot otroka skupaj igrala.

D. Du Maurier: 130

Prva žena

Roman

Ben je mečkal klobuk. Pogledal je Franka nato Maksima. »Aa?« je dejal.

»Bil si tam!« Favell se je iztegnil proti Benu. »Videl si, kako je gospa de Winter prišla in stopila v hišico, in potem si videl tudi gospoda de Winterja. Vstopil je za njo ... Kaj se je zgodilo nato? Govôri! Kaj se je zgodilo?«

Ben se je umaknil proti steni. »Prav ničesar nisem videl!« je dejal. »Domov hočem. Ne maram v norišnico. Vas nisem nikoli videl. Nikoli ne. Nikoli nisem videl nje in vas v gozdu.« Zacmeril se je kakor otrok.

»Ogabna podgana,« je Favell polglasno zagodrnjal. »Ogabna podgana ...«

Ben si je z rokavom obrisal oči.

»Zdi se mi, da vas vaša priča ni kdovekaj podprla,« je rekel polkovnik. »S to burko nismo dosegli nič drugega kakor izgubo časa. Ga hočete še kaj vprašati?«

»To je zarota!« je kriknil Favell. »Zarota proti meni, ki ste jo zasnovali vsi, kar vas je. Nekdo je podkupil tega bebca, v oči vam povem. Podkupil ga je, da zdaj prodaja svoje umazane laži.«

»Zdi se mi, da bi lahko poslali Bena domov,« je rekel polkovnik.

»Nu dobro, Ben,« je rekel Maksim. »Zdaj te odpelje Robert domov. In nihče te ne bo spravljal v norišnico, nikar se ne boj. Reci Robertu, naj mu dado v kuhinji jesti,« je dodal, obrnivši se k Franku. »Malce mrzlega mesa ali kar bo hotel.«

Frank je odvedel Bena iz sobe. »Siromak je bil videti prestrašen,« je rekel polkovnik Maksimu. »Tresel se je kakor šiba na vodi. Opazoval sem ga... Menda ni kdaj kdo z njim grdo ravnal?«

»Ne,« je Maksim odgovoril. »Neškodljiv je kakor ovca, zato sem mu dovolil, da sme hoditi po gozdih.«

»A vendar ga je moral nekoč nekdo prestrašiti,« je vztrajal polkovnik. »Belo je gledal, kakor pes, če ga hočeš pretepsti.«

»Pa bi ga bili pretepli,« je rekel Favell. »Ali bi me bil hitro spoznal, ko bi bil okusil bič! Tako bo pa imel nocoj še dobro večerjo za svoje zasluge ...«

»Ben vas po tem takem ni baš podprl,« mu je segel polkovnik Julyan v besedo, »in zdaj smo tam, kjer smo bili od kraja. Sami se zavedate, da ne morete navesti niti najmanjšega dokaza zoper de Winterja. In nagib, ki ste ga povedali, ne drži. Pred sodiščem, dragi Favell, ne bi imeli niti najmanjše opore za svojo trditev. Dali ste nam razumeti, da ste imeli s pokojno gospo de Winter zaupno razmerje in da ste se skrivaj shajala v hišici na morskem bregu. A tudi ubogi bebec, ki je bil pravkar tu, zatrjuje, da vas ni nikoli videl. Kako hočete potem dokazati, kar nam pripovedujete?«

»»Aha, da ne morem?« je Favell odvrnil. Nasmehnil se je, stopil h kaminu in pozvonil.

»Kaj delate?« je vprašal polkovnik.

»Počakajte malo, pa boste videli.«

Frith se je pokazal na pragu vrat, ki so vodila v vežo.

»Recite gospe Danversovi, naj pride hitro semkaj,« mu je Favell ukazal.

Frith se je ozrl v Maksima, ki je kratko prikimal. Dvornik je odšel.

»Ali ni gospa Danvers hišna oskrbnica?« je vprašal polkovnik.

»Ne samo to,« je rekel Favell: »bila je tudi Rebekina najbližja prijateljica in zaupnica. Živela je pri nji, še preden se je poročila; odgojila jo je tako rekoč. O, kmalu boste videli vse drugačno pričo, kot je bil Ben!«

Frank se je bil ta čas vrnil.

»Zdaj pride semkaj gospa Danvers,« mu je rekel polkovnik. »Favell menda misli, da bo moči kaj prida spraviti iz nje.«

Frank se je naglo ozrl po Maksimu, a ne tako naglo, da polkovnik ne bi bil prestregel njegovega pogleda. Spet sem videla, kako je stisnil ustnice, in to mi ni bilo všeč. Ne, ni mi bilo všeč.

Jela sem si gristi nohte ...

Znova smo čakali in gledali v vrata. Nazadnje je stopila v sobo gospa Danvers. Nemara zato, ker sem skoraj zmerom govorila z njo v štiri oči in se mi je zdela v primeri z menoj zmerom visoka in koščena: zdaj sem jo videla nekaj zmanjšano in posušeno; pred Favellom, Frankom in Maksimom je morala vzdigniti glavo, da jim je lahko pogledala v oči. Obstala je med vrati in prekrižala roke na prsih; oči so ji begale od enega do drugega.

»Dober večer, gospa Danvers,« je rekel Julyan.

»Dober večer, gospod,« je odgovorila s tistim ugaslim, mehaničnim glasom, ki sem ga bila tolikrat slišala.

»Najprej, gospa Danvers, bi vas rad nekaj vprašal,« je rekel polkovnik. »Evo. Ali ste kaj vedeli o razmerju med pokojno gospo de Winter in njenim bratrancem, ki ga vidite tu?«

»Bila sta bratranca v prvem kolenu,« je izbegljivo odgovorila gospa Danvers.

»Ne mislim sorodstvenega razmerja. Nekaj zaupnejšega sem mislil.«

»Ne razumem vas, gospod ... nikakor ne razumem,« je starka odgovorila.

»Bežite, Danny, prav dobro veste, kaj hoče polkovnik reči,« se je oglasil Favell. »Nanagnil sem mu že, a meni, kot je videti, ne verjame. Rebeka je bila ves čas zaljubljena vame ...«

V moje veliko presenečenje ga je Danversovka za hipec ošinila s hladnim, tihim pogledom, ki ni bil daleč od zaničevanja. »Ni res,« je rekla nato.

»Poslušajte, avša stara ...« je Favell začel, a Danversovka mu je segla v besedo.

»Ni bila zaljubljena, v vas nič bolj kakor v gospoda de Winterja. V nikogar ni bila zaljubljena. Vse moške je zaničevala. Bila je vzvišena nad te reči.«

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani